

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1908. Första Kammaren. N:o 17.

Torsdagen den 27 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Petersson, Alfred*, aflämnade Kungl. Maj:ts nedan-nämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående förändrad organisation af förste landtmätartjänsterna m. m., och

2:o) angående tillfällig löneförbättring åt rektor, ordinarie lärare, tjänstemän och vaktmästare vid tekniska skolan i Eskilstuna.

Justerades protokollet för den 19 i denna månad.

Anmäldes och bordlades:

statsutskottets memorial n:o 32, i anledning af kamrarnas skilj-aktiga beslut i anledning af väckt motion om anslag till rättegångs-biträden åt genom olycksfall i arbete skadade arbetare;

bankoutskottets memorial n:o 3, angående afskrifning af osäkra fordringar vid riksbankens afdelningskontor i Göteborg, Falun, Karlstad och Uppsala; äfvensom

lagutskottets utlåtande n:o 19, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Konungen angående lag om adoption.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts den 25 innevarande månad bordlagda nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till lag angående kommuns skyldighet i fråga om anställande af barnmorska.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts den 25 innevarande februari bordlagda nådiga proposition till Riksdagen, angående beredande af ålderdomsunderstöd åt äldre barnmorskor.

Vid ånyo skedd föredragning af lagutskottets den 24 och 25 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 17, i anledning af väckt motion om ändring af 25 § förordningen angående försäljning af vin och öl, samt

n:o 18, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förbud mot försäljning af vin och öl, biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Vid förnyad föredragning af konstitutionsutskottets den 22 och 24 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 2, i anledning af väckt motion om rätt att i vissa fall utöfva rösträtt vid riksdagsmannaval genom valsedels insändande till valförrättaren, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 22 och 24 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet.

Punkten 1.

*Angående
höjning af
arfvodet för
finansdepartementets
expeditionens-
chef.*

I den till Riksdagen den 14 januari 1908 aflättna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof hade Kungl. Maj:t i punkten 1 under sjunde hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att höja det i staten för finansdepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli upptagna arfvode för departementets expeditionschef från 7,500 kronor till 9,600 kronor, däraf 3,000 kronor skulle anses motsvara tjänstgöringspenningar.

Med hänvisning till hvad utskottet under punkt 3:o i sitt den 11 februari 1908 afgifna utlåtande angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel anført beträffande löneförhöjning åt expeditionschefen i civildepartementet, hade utskottet i föreliggande punkt hemställt, att Riksdagen måtte höja det i staten för finansdepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli upptagna arfvode för departementets expeditionschef från 7,500 kronor med 1,500 kronor till 9,000 kronor, däraf 3,000 kronor skulle anses motsvara tjänstgöringspenningar.

Herr Fahlén: Jag har icke för afsikt att yttra något rörande den föreliggande punkten, men jag skall anhålla att i sammanhang

med föredragning af denna hufvudtitel få vidröra en fråga, som står i sammanhang med densamma.

Det var för icke många dagar sedan vid ett sammanträde, då fråga var om ansvarsfrihet för riksbanksfullmäktige, som en af kammarens ledamöter, hvilken obestriddigen äger stor förfarenhet i finansiella frågor, fick anledning att framhålla en fara, som kan vara förbunden med våra privatbankers alltför stora skuldsättning till utlandet, en skuldsättning, som under sista åren, enligt hvad talaren sade, i oroväckande grad ökats. Den ärade talaren framhöll, hurusom det skulle kunna tänkas, att det ytterst kunde komma att bero på riksbanken och riksgäldskontoret att möta och mildra de ödesdigra eventualiteter, som kunde befaras, därest dessa utländska krediter blefve på en gång till större omfång uppsagda, utan att låntagarna då förfogade öfver disponibla medel för desammans återbetalning.

I sammanhang härmed framhöll talaren, att ett af de botemedel, som man kunde tänka sig mot dessa privatbankernas öfverdrifna och obetänksamma skuldsättning, låge däri, att fullmäktige i riksbanken så småningom sökte minska försträckningarne till privatbankerna.

Den ärade talarens anförande hälsades med bifall här i kammaren och återgaf i sina hufvuddrag hvad sannolikt de flesta af kammarens ledamöter för sig själfva hade mången gång tänkt. Jag föreställer mig, att det var vissa skäl, bland annat hänsynen till det då föreliggande ärendets begränsade omfattning, som då gjorde, att talaren ansåg, att han icke kunde lämpligen inlåta sig på att beskrifva andra sidor af privatbankernas verksamhet, som i dessa dagar erbjuda sig för betraktaren. Som sagdt, då det nu gäller att behandla föreliggande hufvudtitel, har jag ansett det lämpligt att i anknytning till det anförande, som jag nu tillåtit mig åberopa, ägna några reflektioner åt antydda förhållanden och skall därför be att få därom yttra några ord.

Det torde knappast finnas någon i denna kammare, som icke med mycken undran uppmärksammat den företeelse i vår bankvärld, som under slutet af förra året och jämväl under detta år låtit ganska mycket tala om sig. Jag menar förhållandena med en af vårt lands stora penninginrättningar, nämligen Härnösands enskilda bank.

Sedan sekreteraren framfört ett meddelande från herr talmannen, yttrade herr Fahlén: Mina herrar, det lär icke tillåtas mig att i detta sammanhang fortsätta med det anförande, som jag nu ansett lämpligt att komma fram med. Det skulle röra en anmärkning mot bankinspektionens sätt att uppfylla sina skyldigheter enligt den uppfattning, jag har om dessa skyldigheter. Emellertid då det sägs mig, att jag först vid en senare punkt får yttra mig härom, nämligen då fråga blir om »öfriga ordinarie anslag», om jag rätt uppfattat saken från talmannens sida, skall jag be att i kraft af denna admonition nu få afstå från ordet med anhållan att sedan vid tillfälle, som talmannen behagade gifva mig, få återkomma.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i förevarande punkt hemställt.

*Angående
höjning af
arvodet för
finansdepartementets
expeditionss-
chef.*

(Forts.)

Punkterna 2 och 3.

Lades till handlingarna.

Punkterna 4—7.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 8.

*Angående
yrkesinspek-
törernas
rese-
ersättning.*

I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 161) hade herr *S. H. Kvarnzelius m. fl.* föreslagit, att Riksdagen måtte besluta, att yrkesinspektör vid resa i tjänsten skulle äga rätt till ersättning från statsverket enligt tredje klassen af resereglementet af den 13 december 1907.

Utskottet hade på angifna skäl hemställt, att herr *Kvarnzelius' m. fl.s* förevarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Vid punkten hade reservation anförts af herr *H. R. Törnebladh*, utan framläggande af hans åsigt, samt herrar *D. Persson, E. Hammarlund, K. Starbäck, J. T. Larsson* och *A. Ekman*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen, i anledning af herr *Kvarnzelius' m. fl.s* förevarande motion, måtte för sin del besluta, att yrkesinspektör vid sina tjänsteresor skulle åtnjuta rese- och traktamentsersättning enligt tredje klassen i gällande rese-reglemente.

Herr *Törnebladh*: Jag har begärt ordet för att motivera min reservation i statsutskottet. I den har icke framställts något bestämdt yrkande, helst jag var den ende af kammarens ledamöter i utskottet, som hade ställt mig på den sida, som jag åtminstone delvis ännu omfattar. Anledningen härtill är i själfva verket att söka däruti, att jag velat häfda den ståndpunkt, som Första Kammaren en gång förut intagit. Historiken är icke alltför lång, men den är ganska intressant.

Då yrkesinspektionen inrättades, bestämde Riksdagen bland andra förmåner, att yrkesinspektörerna skulle åtnjuta ersättning enligt resereglementets fjärde klass. År 1902 begärdes en ändring härutinnan, men Riksdagen afslog den ifrågasatta ändringen, särskildt på den grund att ett nytt resereglemente var under utarbetning. Det var, som sagdt, år 1902. År 1905 kom Kungl. Maj:t åter till Riksdagen och begärde uppflyttning af inspektörerna till tredje klassen i resereglementet. Då tillstyrkte statsutskottets pluralitet Kungl. Maj:ts proposition, och i denna statsutskottets pluralitet befann sig hela Första kammarhalvvan, men det var nio reservanter från Andra Kammaren, som motsatte sig uppflyttningen. I Första Kammaren bifölls utskottets tillstyrkande efter en kort debatt, hvarunder en ledamot af statsutskottet uppträdde bestämdt för Kungl. Maj:ts proposition. I Andra Kammaren åter afslogs Kungl. Maj:ts framställning, och vid den gemensamma voteringen segrade afslagsyrkandet.

År 1905 anfördes särskildt i motiveringen till propositionen, att

ärendet om nytt resereglemente, hvartill förslag uppgjorts, kräfde ytterligare utredning, innan det kunde föreläggas Kungl. Maj:t till pröfning, hvarförutom det syntes vara ovisst, huruvida det ifrågavarande förslaget vore af beskaffenhet att böra läggas till grund för en ny författning i ämnet. Nu har verkliga det nya resereglementet, hvilket omtalades 1902 och 1905, ändtligen utkommit efter sju sorger och en nöd i december 1907. Men hurudant det är, det får nog både Kungl. Maj:t och Riksdagen i framtiden se, ty det må innehålla åtskilliga förtjänster — det är ju förklarligt — men jämte förtjänster förekommer nog annat, som icke kan karakteriseras med det namnet. Nu förstår jag mycket väl, att då i det nya resereglementet inspektörerna hafva blifvit bibehållna i fjärde klassen, har Kungl. Maj:t gjort det af det enkla skälet, att, då Riksdagen icke bifallit propositionen om deras uppflyttning i tredje klassen, Kungl. Maj:t icke ansett det tillhöra sig att förändra de löneförmåner, som från början varit bestämda för yrkesinspektörerna och vid hvilka Riksdagen fasthållit. Att Kungl. Maj:t icke kommit med någon ny proposition, det kan man ju möjligen söka anledning till på ett eller annat håll. Otänkbart hade väl icke varit, att då förmånerna i nya resereglementet varit, minst sagdt, tvifvelaktiga, en ny proposition kunde hafva gjorts. Jag säger, *minst sagdt tvifvelaktiga*, ty både i Kungl. Maj:ts proposition och sedermera i diskussionen, såväl i Första Kammaren af den ledamot, som då hade ordet, som uti Andra Kammaren, betonades alldeles uttryckligen, att det dagtraktamente, som rätteligen skulle tillkomma inspektörerna, vore tio kronor och icke mindre. Det var icke för högt, sades det, och det nämndes både i den kungl. propositionen och af de myndigheter, som enstämmigt yttrat sig i det fallet till förmån för detsamma — statskontoret och kommerskollegium tror jag det var — att ett traktamente af tio kronor icke vore för högt tilltaget och att inspektörerna i själfva verket gjorde förlust på sina resor. Nu är det sagdt, att ett *nytt* resereglemente utkommit, och det är riktigt. Inspektörerna stå där kvar i fjärde klassen, och arfvodet enligt fjärde klassen är höjdt från sex kronor till åtta kronor. Sålunda icke till det belopp, som år 1905 af alla, som yttrade sig för saken, ansågs vara riktigt för yrkesinspektörerna, utan blott till åtta kronor. Men de åtta kronorna hafva fått ett något obehagligt tillägg därutinnan, att ersättning för effekters transport är bestämd till en krona per dag, och detta allenast i det fall att resan fram och åter icke sker samma dag, hvarigenom i själfva verket arfvodet af de åtta kronorna jämte tillägg af en krona för transport af reseffekterna icke innefattar någon egentlig förhöjning af hvad förut bestods, och traktamentsersättningen i ingen händelse uppgår till tio kronor om dagen, hvilket belopp man förut ansett, att yrkesinspektörerna borde ha. Traktamentsersättningen enligt tredje klassen i nya resereglementet har visserligen blifvit höjd från förutvarande tio kronor till elfva kronor, men ersättningen för transport af reseffekter har samtidigt blifvit nedsatt från en krona 50 öre till en krona, hvarigenom den nuvarande ersättningen i själfva verket icke lär komma att utgöra mera, än hvad som förut tillkommit resande efter tredje klassen i resereglementet. Således alla möjliga *reella* skäl tala för att yrkesinspektörerna nu böra komma uti tredje

Angående
yrkesinspek-
törernas
rese-
ersättning.
(Forts.)

Angående
yrkesinspek-
törernas
rese-
ersättning.
(Forts.)

klassen. Jag erkänner dock mycket villigt, att det finnes ett formellt skäl emot, och det är, att då Kungl. Maj:t icke har gjort framställning särskildt därom, så har det sina betänkligheter, att i ett speciellt fall Riksdagen för sin del besluter någon förändring uti hvad som nyligen i resereglementet blifvit fastställt. Det är ett skäl, som jag många gånger följt och äfven framhållit här i kammaren och för hvilket jag har en viss respekt. Men jag har icke kunnat underlåta att framhålla frågans historik, för att herrarne måtte få klart för sig, att det anspråk, hvarom här är fråga, i och för sig icke är obilligt och att det en gång varit bifallet af Första Kammaren.

Det hade enligt min tanke varit önskvärdt, att statsutskottet i sin motivering framhållit, att begäran om yrkesinspektörernas uppflyttning till tredje klassen icke vore obilligt och att den hade skäl för sig. Om statsutskottet hade därtill sagt, att det icke vore lämpligt att nu tillstyrka den, hade jag däremot icke kunnat göra någon anmärkning. Jag ärnar ej heller nu göra något bestämdt yrkande, men jag har velat framlägga saken, för att den måtte komma till protokollet och, i händelse Riksdagen skulle samfällt afslå densamma, möjligen föranleda till en framställning från vederbörligt håll.

Herr Åkerman: Den föregående ärade talaren har redan tydligt visat, hurusom traktamentsförhöjningen i det nya resereglementet beträffande tredje klassen från tio kronor till elfva kronor, tack vare att ersättningen för transport af reseffekter är minskad till en krona per dag, i själfva verket åtminstone icke medfört någon ökning. Redan den omständigheten synes mig lemna tillräckligt skäl för kammaren att stå fast vid sitt år 1905 fattade beslut att uppflytta yrkesinspektörerna i tredje klassen af resereglementet. Men jag vill härtill lägga en omständighet, som den siste talaren alls icke berörde. Det synes mig nämligen vara stor anledning att i detta fall icke visa en sparsamhet på papperet, hvilken, efter hvad jag tror, i själfva verket vore en misshushållning. Det är ju nämligen så, att den tjänst, som yrkesinspektörerna ha, är förenad dels med hemarbete och dels med inspektionsresor. Hemarbetet består i åvägbringandet af tjänsteberättelser och statistik samt en del skrifgöromål för att meddela respektive verk de råd och anvisningar, hvar till besöken gifvit anledning. Då nu yrkesinspektörernas hufvudarbete naturligtvis bör utgöras af inspektionsresor, så kan det ju icke vara skäl att, såsom hittills varit, ställa så till, att dessa inspektionsresor icke kunna göras utan personliga uppoffringar af tjänstemän, som redan förut ha en snarare knapp än fullt skälig aflöning. Jag vill visst icke påstå, att denna omständighet, att yrkesinspektörerna få göra personliga ekonomiska uppoffringar för att fullgöra sin tjänst med behöriga resor, verkar inskränkande på deras resor, men skulle i något fall så skett, så vore det väl icke så underligt, då det väl måste anses såsom något allmänmänskligt, att man icke för tjänstens utöfvande vill underkasta sig större ekonomiska uppoffringar, än som äro alldeles nödiga. Om däremot yrkesinspektörerna på sina resor snarare hade en smula öfver- än underskott, borde ett sådant förhållande tvärt om verka till att de gjorde så många resor, som deras tid möjligen kunde medgifva, och därmed vore staten säkerligen bättre betjänad, än om man,

såsom nu är fallet, ställer så till, att tjänsteresorna icke kunna göras utan personliga uppoffringar. Äfven om yrkesinspektörernas uppflyttning i resereglementets 3:dje klass skulle komma att för dem medföra något litet öfverskott, synes mig intet ondt ligga däri, ty ett sådant förhållande komme ju endast att verka som en liten tjänstgöringspenning och torde i sin mån möjligen kunna bidraga till att ännu flera inspektionsresor blefve verkställda än för närvarande.

*Angående
yrkesinspek-
törernas reso-
ersättning.
(Forts.)*

Det kan synas oskäligt djärft af mig, om, när den ärade utskottsledamot, som reserverat sig, icke gjort något yrkande, jag skulle tillåta mig göra det, men då visadt blifvit, att här föreligger ett verkligt behof, och att detta behofs afhjälpande har det goda med sig, att tjänsten måhända blir ännu bättre skött än hvad hittills varit händelsen, samt då vidare Första Kammaren år 1905 för sin del beslutit en sådan uppflyttning till tredje klassen i resereglementet, som i reservationen påyrkats, så tillåter jag mig dock, herr talman, att yrka bifall till den af herr Daniel Persson med flere vid den föredragna punkten gjorda reservationen.

Herr Billing: Det skulle ju kunna vara af litet allmänare intresse att uppställa spörsmålet, hvad resereglementets syfte är. Afse dess bestämmelser att bereda vederbörande, den som reser, en löneförbättring? Eller åsyfta de endast att bereda honom den ersättning, han behöfver för att kunna utan egen ekonomisk uppoffring utföra sina resor?

Jag föreställer mig, att ett bejakande af den sista frågan är det riktiga svaret, och att alltså ersättning för resor icke åsyftar att utgöra en löneförbättring, utan endast att åstadkomma vederbörlig ersättning för gjorda kostnader.

Då gäller frågan, om dessa yrkesinspektörer kunna få sina resor ersatta, när de resa enligt fjärde klassen i resereglementet. Den siste ärade talaren sade, att de icke kunde göra resor utan att i regel göra uppoffringar. Han lämnade icke något bevis för detta sitt påstående, och jag kan icke klandra honom härför, ty det är icke så lätt att lämna bevis för en sådan sak.

I statsutskottet kunde vi emellertid icke tycka annat än att, då en yrkesinspektör har att uppbära 8 kronor i dagtraktamente, — och det är ju detta, frågan gäller, — han bör kunna göra dessa resor härför. Vi trodde, att han helt visst skall kunna göra dem utan uppoffring. Vi kunde nämligen icke föreställa oss, att yrkesinspektören behöfde mera i dagtraktamente än det stora flertalet af dem, som i likhet med honom åtnjuta rätt till ersättning enligt fjärde klassen. Det var för oss litet svårt att förstå, hvarför själfva lefnadskostnaderna skulle för yrkesinspektören vara högre än — för att nu taga några exempel ur högen bland dem, som resa enligt fjärde klassen — för kaptener och ryttmästare, landtbruksingenjörer, kyrkoherdar och läkare. Om dessa sistnämnda kunna lefva på 8 kronor om dagen, bör väl också en yrkesinspektör kunna det.

Hvilka, som nu skola höra under den ena eller andra klassen i resereglementet, det lär icke någon af oss kunna med slutlig objektiv giltighet afgöra. De skäl, som varit hufvudsakligen bestämmande för

Angående
yrkesinspek-
törernas rese-
ersättning.
(Forts.)

statsutskottet äro, — om man vill kalla dem så — de formella. Jag säger, »om man så vill», ty detta ord »formell» användes likt och olikt i Riksdagen. Det drifves ett stort ofog med det ordet. Hvad som ser ut som formellt är i allmänhet icke formellt. Kalla nu detta skäl, som statsutskottet användt, formellt, — jag kallar det reellt, — och det är ett alldeles utmärkt godt statsutskottsskäl, nämligen att icke annat än i nödfall bifalla enskilda motioner om löneförhöjningar för enskilda män eller klasser af särskilda ämbetsbärare. Det är en god princip att icke locka riksdagsmän och andra vederbörande in på den banan att på enskild väg arbeta till fördel för enskilde.

Men äfven ett annat skäl finnes, och det är att, när nu Kungl. Maj:t har fastställt ett resereglemente så sent som i december 1907, och således kanske ingen yrkesinspektör ens försökt att resa på ett dag-traktamente af 8 kronor, att icke då, blott ett par månader efteråt bryta sönder det så nyss fastställda resereglementet.

Ett sådant tillvägagångssätt kan väl omöjligen vara skäligt annat än i verkligt nödfall, och ett sådant nödfall föreligger icke här.

Jag hemställer för öfrigt till herrarna, hvad konsekvensen af ett bifall till motionen skulle bli. Statsutskottet har alltid fått uppbära mycken förebräelse för att det ofta talat om konsekvenserna af det ena eller andra beslutet — men jag frågar icke ett grand efter dessa tillvitelser. Skola vi icke se efter konsekvenserna af ett beslut om beviljande af anslag? Jo, det är statsutskottets förnämsta skyldighet att så göra.

Det är just den konsekvens, det kunde ha, om man nu skulle börja sönderbryta 1907 års resereglemente, hvilken bör uppmärksammas. Ty om man skulle flytta upp yrkesinspektörerna till tredje klassen, hvarför skulle man då ej dit uppflytta alla de öfriga (eller många bland dem), som nu stå i fjärde klassen, men som sannerligen icke kunna resa och lefva för billigare pris än yrkesinspektörerna?

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Jonsson: Det förefaller äfven mig, som om kammaren skulle handla klokast, därest den ville bifalla utskottets förslag. Är det nämligen så, att yrkesinspektörernas reseersättning kan anses vara för låg, bör framställning i den saken komma från Kungl. Maj:t och icke från enskild motionärs sida.

Jag begärde emellertid ordet af en annan anledning, som berör institutionen i fråga.

När Riksdagen beslöt, att en yrkesinspektion skulle anordnas till skydd för arbetarnes lif och hälsa, gick såsom en röd tråd genom hela detta beslut, att inspektörerna borde förfara med mycken varsamhet vid handhafvandet af sitt uppdrag, på det att icke deras ingrepp skulle komma att inverka störande på näringslivets gång. Jag har af en händelse fått kännedom om ett inlägg från inspektörernas sida, hvilket icke tyckes visa, att nödig varsamhet iakttagits.

Händelsen var den, att samtliga yrkesinspektörer för ett par år sedan kommo öfverens om att utfärda ett cirkulär till alla dem, som drefvo kemiska trämassefabriker, med åläggande för vederbörande att

anbringa säkerhetsventiler på alla masskokare, detta för att förekomma explosioner.

De tvenne fackmän, som med mig resonerat särskildt om denna sak, påstodo att någon explosion icke här i landet skett, som skulle kunnat förekommas genom anbringandet af dessa ventiler. Nå, det må nu vara en sak, som i och för sig icke är alltför anmärkningsvärd, men hvad som är anmärkningsvärdt, det är, att när en inspektör vid skriftväxling tillspordes, om han visste, huru en dylik ventil skulle kunna tillverkas och anbringas på en sulfittkokare, blef han svarslös och erkände, att ännu visste han ingen fabrikation, som vore duglig att använda i detta fall. Naturligtvis har icke heller ordern kunnat efterkommas, men det måste anses vara ytterst olämpligt, att inspektörerna, med den makt de hafva i handom, kunna komma med ett åläggande, som de sedan få erkänna, att de icke visste om det kan utföras.

Jag har velat fästa uppmärksamheten på detta till den kraft och verkan det hafva kan, så att för framtiden dylika ingrepp och tilltag icke vidare måtte förekomma.

Herr Håkanson: Vi stå inför det icke alldeles ovanliga förhållandet, att utskottet afstyrker ett föreliggande förslag, dels på den grund att det framkommit från enskild motionär och dels därför att Riksdagen förut afslagit förslag i samma riktning. Det har emellertid redan erinrats om att Första Kammaren för sin del haft samma åsikt, som motionären nu omfattar. Motionären har i sin motivering omnämnt åtskilliga grupper af statstjänare, som han anser vara fullt jämförliga med yrkesinspektörerna, och han har därför ansett, att yrkesinspektörerna skulle vara berättigade till samma reseersättning som dessa grupper.

Här har visserligen af en talare, statsutskottets ärade ordförande, uppräknats åtskilliga tjänsteinnehafvare, som voro nöjda med att resa efter den ersättning, hvilken i det senaste resereglementet har blifvit bestämd för yrkesinspektörer. Men jag undrar, om dessa herrar alltid resa under samma förhållanden som yrkesinspektörerna? Det finnes väl ingen klass af tjänstemän, som måste beresa så olika delar af vårt land som just dessa. Ofta måste de göra resor till trakter, där kommunikationerna äro dåliga och i öfrigt förhållandena äro mindre behagliga. Jag förmodar, att de ofta måste medtaga förråd, inköpta på någon gästgifvaregård eller något hotell, och använda dem i flera dagar på vissa ställen i landet. Jag tror icke, att detta kan sägas så ofta vara förhållandet med andra statstjänstemän.

Här har talats om sakens formella och reella innebörd. Jag anser, att denna sak har en stor reell innebörd.

Flera af dem, som nu bekläda dessa yrkesinspektörsbefattningar, hafva lämnat lönande anställningar i enskild tjänst. Om de icke precis kunna sägas ha gjort ekonomiska uppoffringar, när de tillträdde statstjänsten, kan åtminstone så mycket sägas, att flera af dem hos enskilda hade utsikt att ernå en bättre ställning, än hvad de nu kunna ha hopp om att få hos staten. Det är af vikt för industrien och för det allmänna, att till dessa befattningar endast tagas män, som äro i besitt-

*Ångående
yrkesinspek-
törernas rese-
ersättning.*

(Forts.)

*Angående
yrkesinspek-
törernas rese-
ersättning.*

(Forts.)

ning af en mindre vanlig omdömesförmåga. Det fordras väl i allmänhet, må man säga, för dessa poster högskolebildning, om denna också icke uppställes såsom ett nödvändigt villkor. Det kräfvades dessutom, att dessa personer en längre tid förut ägnat sig åt praktiska värf och kommit i besittning af sådana egenskaper, som verkligen äro speciellt behöfliga för dessa befattningar.

Ett skäl, som möjligen ligger bakom, hvarför utskottet har afstyrkt det innevarande förslaget, — och det skälet kanske kommer fram senare, — är att hela frågan om yrkesinspektionen för närvarande är föremål för en kommittéutredning. Jag har verkligen väntat, att man skulle komma med den invändningen. Men dels har denna kommitté ännu icke afslutat sitt arbete, dels veta vi, att, när kommittéutredningen är fullbordad, den kommer att sändas ut till vederbörande ämbetsverks och Konungens befallningshafvandes hörande. Det drager alltså en rundlig tid, innan den kommer till Riksdagen i form af en kunglig proposition. Jag anser därför, att det skälet, om det skulle framföras, icke förtjänar alltför mycket beaktande.

Jag tillåter mig, herr talman, att yrka bifall till herr Kvarnzelius' motion.

Hans excellens herr statsministern Lindman: Frågans innebörd är ju den, att redan när yrkesinspektionen inrättades, bestämde Riksdagen, att dessa yrkesinspektörer skulle resa enligt fjärde klassen i resereglementet. Sedermera har Kungl. Maj:t vid tvenne tillfällen, nämligen åren 1902 och 1905, af Riksdagen begärt, att yrkesinspektörerna skulle få flyttas upp i tredje klassen af resereglementet, men Kungl. Maj:ts framställning har båda gångerna blifvit af Riksdagen afslagen, hvarom finnes erinradt här i statsutskottets betänkande.

Då nu det nya resereglementet af Kungl. Maj:t uppgjordes, kunde Kungl. Maj:t enligt min uppfattning icke helt enkelt uppflytta yrkesinspektörerna ifrån fjärde till tredje klassen af det skäl, att frågan förut hade varit af Riksdagen pröfvad. Kungl. Maj:t ansåg således, att för en dylik uppflyttning kräfdes Riksdagens medverkan.

Ännu ett skäl, hvilket hindrat Kungl. Maj:t att nu till denna riksdag begära yrkesinspektörernas uppflyttning, har funnits, och det har angifvits af den siste ärade talaren. För närvarande arbetar nämligen yrkesfarekommittén, och i samband med dess arbeten har uppkommit frågan om en omreglering af yrkesinspektionen. Därvid kommer naturligtvis yrkesinspektörernas lönefråga och frågan om deras resereglemente under ompröfning. Kungl. Maj:t har då icke ansett sig böra vid denna riksdag begära den nämnda uppflyttningen för att icke gå i förväg den ändring, som kan komma att ske på grund af yrkesfarekommitténs betänkande.

Slutligen vill jag erinra därom, att genom det nya resereglementet hafva de, som resa efter fjärde klassen, fått sitt dagtraktamente höjdt från sex till åtta kronor. Visserligen har för dem en inskränkning på annat sätt blifvit gjord, men i hvarje fall torde härigenom hafva inträdt en förbättring för dem.

Herr Åkerman: Utskottets högt ärade ordförande sade nyss, att

jag icke hade gifvit något skäl, hvarför resor efter resereglementets fjärde klass skulle vara förenade med uppoffringar för yrkesinspektörerna. Jag vill då nämna, att yrkesinspektörerna under den tid jag hade äran att vara chef för kommerskollegium, dit inkommo med hemställan om att få blifva uppflyttade i resereglementets tredje klass på den grund, att de under resorna nödgades göra ekonomiska uppoffringar. Jag har icke de papper här, som innehålla de motiv, hvarpå deras hemställan grundade sig, och kan därför icke med siffror visa herrarne, huru de ådagalade, att reseersättningen var otillräcklig. Faktum är emellertid, att de gäfvö så goda skäl för sina påståenden, att kommerskollegium ingick till Kungl. Maj:t med hemställan om en höjning af reseersättningen. Kungl. Maj:t har också, såsom herrarne hört, två gånger, åren 1902 och 1905, hos Riksdagen begärt en dylik förhöjning.

Angående yrkesinspektörernas reseersättning.
(Forts.)

Vi hörde också nyss af hans excellens herr statsministern, att hufvudskalet för att Kungl. Maj:t icke flyttat upp yrkesinspektörerna i resereglementets tredje klass just var, att Kungl. Maj:t ansåg sig förhindrad därtill, då Riksdagen två gånger å rad nekat att bifalla kungl. propositioner i detta syfte. Här har emellertid i dag flera gånger erinrats, att, äfven om Riksdagen icke velat vara med om denna höjning, Första Kammaren för sin del dock bifallit yrkesinspektörernas uppflyttning till resereglementets 3:dje klass.

Bemärkas bör härvid, att det för yrkesinspektörerna måste vara af mycket större vikt än för öfriga i samma klass att icke hafva för knapp reseersättning, då de böra resa större delen af året. Det är ju en småsak, om det blir en liten förlust för dem, som mera tillfälligt göra resor. Men för dem, hvilkas hufvudsakliga verksamhet just består i inspektionsresor, är det högst menligt, om icke ersättningen för dessa resor skulle vara fullt tillfredsställande. Jag har också sagt, att, om i detta fall en smula öfverskott skulle uppstå, det synes mig för båda parterna vara bättre än om det därvid uppstode ett underskott, hvilket svårligen kan annat än i någon mån menligt inverka på hela syftet med yrkesinspektionen.

Hans excellens yttrade vidare, att, utom det skäl jag nyss erinrade om, nämligen Riksdagens afslag på Kungl. Maj:ts proposition om yrkesinspektörernas uppflyttning i tredje klassen af resereglementet, Kungl. Maj:t också haft ett annat skäl att bibehålla dem i den fjärde, nämligen att yrkesfarekommittén nog skulle komma med förslag till lönereglering för dem och äfven utlåta sig om, i hvilken klass af resereglementet de borde placeras.

Då jag nu har äran att vara ordförande i nämnda kommitté, anser jag mig kunna upplysa kammaren om att kommittén otvifvelaktigt kommer att föreslå yrkesinspektörernas uppflyttande i resereglementets tredje klass, så att det är ingen fara för att man, såsom på något håll kanske befaras, härigenom skulle uppflytta dem i en högre klass, än den kommittén ämnar föreslå.

Herr Jonsson anförde nyss såsom ett skäl, hvarför här icke borde ske någon förhöjning i yrkesinspektörernas reseersättning, att yrkesinspektionen arbetar mindre tillfredsställande, — åtminstone kan man väl säga, att detta var hans mening. De hade utfärdat ett cirkulär,

*Angående
yrkesinspek-
törernas rese-
ersättning.
(Forts.)*

som innehöll ett efter hans mening olämpligt råd — yrkesinspektörerna ha ju nämligen i dylika hänseenden ingen bestämmanderätt utan kunna blott lämna råd. Han lät äfven förstå, att det gifna rådet var olämpligt enligt cellulosatillverkarnes åsikt i allmänhet. Emellertid vill jag upplysa om att vid Skutskär, där dock mera cellulosa torde framställas än på någon annan plats, ifrågavarande ventiler varit i bruk en längre tid och befunnits fungera utmärkt. Men det är icke nog härmed! Officiellt utsedda ombud för svenska pappersbruksföreningen och cellulosaaföreningen hafva vid sammanträde i kommerskollegium likaledes uttalat sin tillfredsställelse med dessa ventiler.

Detta hör ju visserligen icke till den föreliggande frågan, men eftersom herr Jonsson tagit upp saken, har jag velat lämna dessa upplysningar.

Jag ber att allt fortfarande få vidhålla mitt yrkande.

Herr Jonsson: Jag vill upplysa därom, att jag själf sett bref från en yrkesinspektör, däri han erkänner, att han icke visste, huruvida någon sådan tillverkning då kunde ske. Det är ungefär ett och ett halft år tillbaka; har man sedermera lyckats lösa gåtan, svär det alls icke mot min uppgift om hvad som då var känt såsom faktum.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på förevarande punkt yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, att kammaren skulle afslå utskottets hemställan och antaga det förslag, som innefattades i den af herr D. Persson m. fl. vid punkten afgifna reservation.

Sedermera gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 9.

Utskottets hemställan bifölls.

*Angående
bankinspek-
tionen.*

Punkten 10.

Under erinran, att beträffande öfriga under sjunde hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag icke någon förändring blifvit föreslagen, hade utskottet i nu föredragna punkt hemställt, att samtliga de ordinarie anslag under sjunde hufvudtiteln, som i föreliggande utlåtande icke blifvit särskildt omförmälda, måtte för år 1909 fastställas till samma belopp som i 1908 års riksstat.

Herr Fahlén: Jag kan, innan jag nu fortsätter mitt anförande, icke underlåta att gifva uttryck åt den öfverraskning jag känner, att det icke tilläts mig, vid det tillfälle då jag först hade ordet, att fortsätta. Jag är tyvärr icke tillräckligt bevandrad i kammarens arbetsordning för att rätt bedöma, huruvida det afbrott, som skedde, är

befogadt, men jag tilltror mig i allt fall säga, och jag anhåller att få gifva uttryck åt den uppfattningen, att med så sträng tillämpning af kammarens arbetsordning torde herr talmannen, under den korta tid jag varit ledamot af kammaren, haft många tillfällen att på liknande sätt förfara.

Efter detta fortsätter jag mitt anförande, där jag slutade. Jag vill icke trötta med ett upprepande af hvad jag tidigare hade äran anförat. Jag kommer att såsom utgångspunkt för hvad jag har att säga rörande bankinspektionens verksamhet i vårt land taga en företeelse, som jag förutsätter vara herrarne delvis bekant — jag menar förhållandena med en af vårt lands större enskilda bankinrättningar, Hernösands enskilda bank. Saken har ju kommenterats både man och man emellan och i tidningspressen — och ehuru de närmare omständigheterna icke varit med säkerhet kända, har hvad man erfarit dock varit tillräckligt för att säga, att en händelse sådan som den inträffade hade, med det förtroende man här i landet vant sig att ställa till de enskilda bankinrättningarna, bort vara nästan otänkbar.

Men icke desto mindre har den inträffat.

Jag ämnar naturligtvis icke inlåta mig på några detaljer rörande ifrågavarande banks ställning. Jag skall endast återropa hvad som ur tillgängliga offentliga handlingar kan inhämtas nämligen, att enligt styrelseberättelsen för 1906 bankens fonder uppgingo till 15 miljoner grundfond och omkring 12½ miljoner reserver, att för kort tid sedan vid ny emission af lotter deras pris sattes till 950 kronor samt att dessa lotter vid denna tid i fjol i handeln betingade 1,000 kronor och därutöver. Hvad de gälla i dag kan lätt inhämtas i dagens tidning. Priset torde röra sig mellan 400 och 500 kronor — kanske närmare förstnämnda beloppet.

Det är nog icke obekant, hurusom dessa förhållanden skapat bekymmer och svårigheter för en mängd mindre bemedlade lottägare, hvilka trots att de haft sina besparingar, som placerats i lotter, »på banken» och räknat på att af desamma hafva sin säkra inkomst. I stället se de nu inkomsten borta och det besparade kapitalet genom andras förvållande delvis förspildt.

Jag återkommer här till min fråga: hur har detta varit möjligt? Hur har detta kunnat ske i ett land, där vi ju hafva en i så många hänseenden minutiös lagstiftning — äfven i fråga om bankverksamhet?

Huru har det varit möjligt, att en bankstyrelse kunnat tillåtas att trots bankinspektion och dess oafbrutna kontroll på detta sätt handhafva bankens angelägenheter och så förvalta dem anförtrodda medel, att bankens betydliga kapital af allt att döma är till afsevärd del borta?

Hur är det möjligt, att denna styrelses missvårdnad kunnat få fortsätta, utan att bankinspektionen varit i tillfälle att däremot vidtaga några *effektiva* åtgärder?

Vi veta alla af erfarenhet, hurusom den stora allmänheten — i synnerhet då det gäller ekonomiska intressen — gärna sätter sin lit till våra kontrollerande myndigheter och hos dem söker stöd. Så har ock här varit fallet. Man har litat på att bankinspektionens kontroll skolat vara verksam och effektiv, och en sådan fordran hafva vi alla velat ställa på denna institution, om vi annars tänkt oss att hon skolat

*Angående
bankinspek-
tionen.
(Forts.)*

Angående
bankinspek-
tionen.
(Forts.)

motsvara hvad med densamma afsetts och den viktiga uppgift som åt henne anförtrots.

Jag vet väl, att här icke är tillfälle att på något sätt ingå på en detaljerad granskning af bankinspektionens verksamhet. Men då bankinspektionen lyder under statsrådet och chefens för finansdepartementet makt och myndighet, så läser en erinran om att inspektionen icke fungerar på ett tillfredsställande sätt, om den är välgrundad, icke lämnas utan afseende och blifva utan verkan. Något klander mot statsrådet själf läser statsrådet säkerligen icke finna i mitt yttrande; tvärtom vågar jag hoppas att mina synpunkter skola vinna hans gillande.

Jag förmenar, att en verksam och effektiv bankinspektion med ändamål att tillvarataga allmänhetens intressen och, i den mån sådant står i mänsklig förmåga, förhindra förluster för den stora allmänheten, är hos oss oundgänglig och hvad vi måste fordra. Finns icke en sådan trygghet, tror jag, att många bittra missräkningar kunna uppkomma för i synnerhet den mindre bemedlade allmänheten i landet. Det har visserligen sagts mig att bankinspektionen skulle så uppfatta sin uppgift, att den skulle afse skyddande af allenast insättares rätt men däremot icke lott- eller aktieägares. Jag tilltror mig icke att afgöra, om denna uppfattning är riktig, men jag har svårt att tänka mig detta och i allt fall läser den icke öfverensstämma med den uppfattning, den stora allmänheten gör sig om institutionen i fråga.

Hafva vi en effektiv bankkontroll, så komma också de privata bankerna — med eller mot sin vilja — att tvingas till större försiktighet i sin utlåning, framför allt då det gäller lån till det stora antal personer, som uteslutande och ofta besinningslöst ägna sig åt det slag af spekulationsaffärer som i dagligt tal betecknas såsom »jobb».

Förhållandet har nog varit, att ett stort antal privatbanker beredvilligt ställt sig till dylika spekulanters förfogande och hopat massor af deras spekulationspapper, mer eller mindre värdefulla, i sina portföljer och för att tillgodose sina egna penningbehof nödgats taga sin tillflykt till utländska långifvare, där sådana kunnat uppdrivas om än till aldrig så hårda villkor. Så har den dag kommit, då dessa kräft sina penningar åter. Hur har det då gått? Jo, de inhemska gäldenärerna hafva icke kunnat betala sina lån, de hypotiserade värdepapperen — äfven om de förtjänat namnet värdepapper — hafva icke kunnat realiseras, och då har icke funnits annan utväg än att söka räddning hos riksbanken.

Träder då riksbanken emellan, och därtill läser den väl nödgas af flera skäl, ja, då stå vi inför den konsekvensen, att det är staten själf, som får klara upp och stödja affärer af det slag, hvilka vi alla utdöma såsom skadliga och fördärflika.

Ett af botemedlen mot nu anmärkta missförhållanden är det som anfördes af den återopade talaren, *ett annat* är att herr statsrådet och chefens för finansdepartementet mäktiga hand må göra sig allvarligt påmind hos bankinspektionen, så att den i möjligaste mån kommer att rättfärdiga de förväntningar, som såväl Riksdagen som allmänheten ute i hela landet ställer på densamma.

Häraf skulle ock vinnas, att de penningmedel, hvilka kräfva statens

medverkan, komme den legitima affärsrörelsen, hvilken väl behöfver allt stöd den kan få, till godo, och att tillfällena till s. k. jobberi minskades. Däraf skulle i sin ordning följa, att vi rycktes upp ur vårt nuvarande länge öfverklagade, osunda affärsläge, samt att de nyttiga företag inom industri, handel och näringar, hvilka finnas hos oss i glädjande myckenhet, vunne det stöd, de så väl förtjäna, och icke behöfde blifva lidande på de osunda affärernas bekostnad.

Herr talman! Jag har vågat fästa uppmärksamheten på nu berörda förhållanden och mest på betydelsen af en effektiv bankspektion, i syfte att en bättre tingens ordning måtte kunna åvägbringas.

Till ett sådant mål har jag med dessa ord velat medverka.

Herr Cavalli: Jag kan icke neka till, att jag med stort intresse och stor uppmärksamhet åhört den siste ärade talarens i många afseenden märkliga anförande, särskildt därför att det var ett ord i sinom tid. Han fällde det yttrande, om jag hörde honom rätt, att bankspektörerna, i hvarje fall den nuvarande, fattade sin ställning så, att de endast hade att bevaka den stora allmänhetens d. v. s. insättarnes intressen, men att de icke hade att i någon mån bekymra sig om lott- och aktieägarne. Jag skulle vilja hoppas i det längsta, att den ärade talarens uppfattning därom måtte bero på ett misstag, men den speciella kännedom han torde hafva i detta ämne och den grundlighet hvarmed han utredde det göra, att jag nödgas afstå från den förutsättningen. Jag går således ut ifrån att den nuvarande bankspektören anser sig kunna, vid fullgörande af sin tjänst, lämna å sido lott- och aktieägares intressen.

Det är att beklaga, att chefen för finansdepartementet på grund af sjukdom är förhindrad att här närvara i dag, men jag hoppas och tror dock, att de enkla och korta betraktelser, jag anknyter till det faktum jag nyss omförmålde, skall nå fram till honom och, i den mån de lika väl som föregående talares anförande äro värda uppmärksamhet, påkalla åtgärder från hans och regeringens sida. Hos oss har finansministern rättighet, hvilket är detsamma som skyldighet, att genom den honom underlydande bankspektionen hålla tillsyn äfver våra privatbankers skötsel och förvaltning. Fullgör verkligen bankspektören sin skyldighet, då han, som sagdt är, lär anse lott- och aktieägares intressen kunna alldeles lämnas utom räkningen? Är under sådana förhållanden bankspektion till någon nytta? Frågorna äro tämligen lätta att besvara, ty fara finnes väl endast i ringa mån för insättarne i aktiebanker och näppeligen för insättarne i solidariska banker. Förtroendet för bankspektionen kommer med tillämpning af en sådan uppfattning hos dess utöfvare att alltmer minskas, ja, kanske alldeles försvinna, och det är mycken skada, ty på förtroendet till bankspektionen hvilat till stor del den allmänna tilltron till våra banker här i landet.

Nu tviflar jag icke på att nuvarande chef för finansdepartementet och de, som framdeles komma efter honom, skola fylla sin plikt och utöfva tillsyn däröfver, att bankspektören går fram sin väg med lugn och försiktighet men också utan efterlätenhet och utan tvekan att gripa in, då det gäller tillvaratagande af den oskyl-

*Angående
bankspek-
tionen.
(Forts.)*

Angående
bankinspek-
tionen.
(Forts.)

diga, godtrogna allmänhetens, sådan jag definierar den, intressen och fördelar. Sker icke så, blir institutionen en vrångbild af hvad den bör vara.

I förhoppning att rättelse skall, i den mån det behöfves, vidtagas — häri inberäknadt möjligen erforderlig ändring i bankinspektionens instruktion — torde de ord, som här yttrats, icke vara förgäfvets.

Herr Hedenlund: Herr talman! Med allt erkännande af de beaktansvärda anföranden, som vi senast hört från de sista båda ärade talarne, han jag icke underlåta uttala, att en sådan omorganisation, att bankinspektionen blefve skickad att fylla de önskningsmål, som här uttalats, skulle vara förenad med svårigheter samt nödvändiggöra en ganska stor apparat. Hittills har uppfattningen nog varit den, att bankinspektionens egentliga skyldighet vore att öfvervaka resp. bankers efterlefnad af gällande lag och författning samt tillse, om jag så må säga, att den tekniska ledningen var riktig, men ingalunda att handla såsom en slags öfverstyrelse. Jag ställer mig också i hög grad frågande, huruvida det kan vara önskligt och för vårt lands handel och industri nyttigt att alltför hårdt tillstrama vederbörande bankstyrelses själfbestämningsrätt. Det påpekade fallet med Hernösandsbanken är ju en synnerligen ledsam historia, men jag hoppas emellertid, att den i någon mån kan anses enastående, och tror jag det i hvarje fall vara farligt att allt för mycket handla på grund af den nuvarande stundens tryck. Jag har, då dessa uttalanden blifvit gjorda om bankinspektionen, såsom bankchef icke velat underlåta att framhålla min uppfattning, och vill jag äfven göra det uttalandet, att den nuvarande bankinspektionen enligt mitt förmenande skött sig på ett samvetsgrant och korrekt sätt och i enlighet med gällande instruktioner.

Hans excellens herr statsministern Lindman: Det är ju med största intresse jag åhört denna diskussion, som berör en sak, hvilken just i dessa tider kan sägas vara af mycket stor betydelse. Nu är gifvet, att genom bankinspektionen icke kunna framtvingas ändringar i annat än det, som på något sätt strider mot lag. Bankinspektören skall kontrollera samt gifva råd och erinringar. Beträffande den rena bankpolitiken, huru en bank skall skötas, huruvida en bank kan placera så eller så mycket på det ena eller andra namnet eller i huru stor utsträckning banken bör basera sin utlåning på annan bankkredit m. m., bör inspektören endast meddela sin mening samt motivera den. Det är naturligtvis af en bankinspektörs åtgöranden mycket, som aldrig någonsin kommer till allmänhetens kännedom. Han kan gifva en bank många råd, gifva förmaningar och ganska skarpa förmaningar, utan att allmänheten någonsin får kännedom om saken. Det är först när en katastrof inträffar, som något kommer till allmänhetens kännedom och den får reda på, att bankinspektören i detta särskilda förhållande haft sin hand med i spelet. Såvidt jag kan förstå denna sak, lär bankinspektionen i främsta rummet hafva att tänka på insättarne, men jag vill därmed icke säga, att icke bankinspektionen just genom sin inspektion äfven blir

till nytta för bankens lottägare, ehuru den i främsta rummet är till för att bevaka insättarnes intressen, ty lottägarna hafva sin styrelse och sina revisorer, och af ett förfarande i motsatt riktning skulle följderna blifva, att bankinspektionen blefve så att säga en öfverstyrelse för de enskilda bankerna, en styrelse för styrelserna, och detta är en synnerligen ömtålig fråga. Ty om man inlåter sig på reformer i detta afseende, löper man mycket lätt fara att slå öfver, att gå för långt åt andra hållet samt betaga bankerna den frihet att röra sig, som de i sin egenskap af enskilda företag icke böra förmenas i allt för hög grad.

Jag menar således, att i en så delikat sak risken är ganska stor, och att man därför bör noga se sig för att icke gifva alltför stor utsträckning åt bankinspektionens befogenhet. Naturligtvis, det kan jag ju nämna, hafva de händelser, som inträffat på senare tid, icke gått Kungl. Maj:t förbi. Kungl. Maj:t har haft sin uppmärksamhet riktad på dem, och denna uppmärksamhet skall icke minskas af den debatt, som här i dag förekommit. Man hade tänkt sig, att något ytterligare möjligen skulle göras — kanhända ett åvägbringande af någon sorts samarbete mellan bankinspektionen och riksbanken.

Herr Törneblad: Jag har icke begärt ordet för att inlåta mig på den svårlösta frågan, huruvida och på hvad sätt bankinspektionen kan göras mera effektiv utan att skada sitt eget ändamål och bankernas rätt förstådda intresse. Jag har egentligen velat säga, att det anförande, min kamrat på stockholmsbanken för någon tid sedan hade angående förhållandet till utlandet och de enskilda bankernas samarbete med riksbanken samt med hvad därtill hör, icke nog kan behjärtas. Jag vill på det bestämdaste här understryka hans ord och till herrarnes välvilliga iakttagande rekommendera desamma. Det är ju alldeles klart, att ytterst är det ju allmänheten själf, som i viss mån lider af denna optimism, hvarigenom den med välvilja mottager grundandet af nya banker eller utvidgandet af bankernas kapital. Detta kan ju vara ett godt, men i allt godt kan man slå öfver till ett motsatt, och detta är ju fallet här. Hos oss har konkurrensen mellan bankerna blifvit alltför stor, och då icke bankinspektionen, icke heller bankerna själfva så mycket utan allmänhetens uppfattning, som vill hafva sina lånebehof — vare sig legitima eller icke — väl tillfredsställda, här är verkande, tror jag, att en sundare besinning hos allmänheten och kanske litet mer vaksamhet hos pressen skulle göra sitt till för ett bättre sakernas tillstånd. Jag upprepar, att jag understryker på det bestämdaste herr Wallenbergs ord här om dagen.

Herr Cavalli: Jag är skyldig att till statsministern, som i denna fråga talat å regeringens vägnar, framföra mitt värdsamma tack för hans ord, då han förklarade bankinspektionens uppgift vara att i första rummet tänka på insättarne och i andra på lott- och aktieägarna. Det är denna förklaring från regeringens banken, hvarefter många med rätta längtat på grund af hvad som passerat.

Så endast ett par ord. Det har sagts med den optimism, af hvilken den siste ärade talaren synes vara besjälad, att det fall, om

*Angående
bankinspek-
tionen.*

(Forts.)

hvilket den förste talaren i ämnet yttrade sig, var enastående; jag säger: videant consules, att det ock verkligt blir så.

Herr Hedenlund: Jag vill endast med anledning af det sist fällda yttrandet, att jag skulle hafva sagt, att det omnämnda fallet med Hernösandsbanken är enastående, upplysa, att jag sade: man får väl hoppas att det är enastående.

Då jag nu har ordet, vill jag påpeka en omständighet, som jag kanske borde hafva framhållit, då jag förra gången yttrade mig, nämligen att, så vidt jag har mig bekant, icke från bankinspektionens sida underlåtits att gifva erinringar i fråga om det sätt, hvarpå Hernösandsbanken förvaltats, och det i ganska god tid.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Punkterna 11—13.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 14.

*Anslag till
underhåll
och repara-
tioner af
publika bygg-
nader.*

Med föranledande af Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning hade utskottet i föreliggande punkt hemställt, att Riksdagen måtte till underhåll och reparationer af publika byggnader för år 1909 å extra stat bevilja ett anslag af 50,000 kronor.

Hans excellens herr statsministern Lindman: I denna punkt har utskottet gjort en anmärkning, i anledning hvaraf jag ber att få taga kammarens uppmärksamhet i anspråk för ett ögonblick.

Öfverintendentsämbetet har till sitt förfogande två anslag till byggnaders underhåll och reparationer, det ena ett ordinarie anslag på 250,000 kronor och det andra ett extra anslag på 50,000 kronor. Och öfverintendentsämbetet använder detta extra anslag på 50,000 kronor på samma sätt som anslaget på 250,000 kronor. Ämbetet anser, att detta förfaringsätt är riktigt, ty anslaget har tillkommit dels på den grund att allt flera och flera publika byggnader ställts under ämbetets vård och dels till följd däraf att arbets- och materialprisen stigit. Vid sådana tillfällen, då större nybyggnads- eller större nyinredningsarbeten förekomma, måste ämbetet hos Kungl. Maj:t och Kungl. Maj:t hos Riksdagen anhålla om extra anslag, hvilket dock icke hindrar, att ämbetet kan, på samma gång det begär anslag till nyinredningsarbeten i en byggnad, afse att använda någon del af reparationsanslaget för reparationer i någon annan del af samma byggnad. Så var förhållandet i det af utskottet omnämnda fallet såväl beträffande länsresidenset i Kristianstad som det i Jönköping, ty när t. ex. anslag begärdes för inredningsarbeten i länsresidenset i Jönköping, så nämnde Kungl. Maj:t i propositionen vid förlidet års riksdag, att öfverintendentsämbetet därjämte hade afsett att använda af underhållsanslaget 6,000 kronor för reparation af fasaden på samma resi-

dens. Enahanda var förhållandet i Kristianstad. Där begärdes anslag till nybyggnad, men öfverintendentsämbetet beräknade, att kostnaden för fasaden på residenset skulle bekostas af underhållsanslaget.

Nu har utskottet sagt, att sådana anslag böra komma fram på en gång. Med anledning däraf har jag velat nämna detta, då jag anser, att öfverintendentsämbetet är fullt befogadt att förfara såsom det gjort, och att det är alldeles riktigt att vid nybyggnadsarbeten å en byggnad använda underhållsanslaget för reparation af samma byggnad, och så har det äfven skett i dessa bägge fall, speciellt beträffande Jönköping, liksom det också i statsverkspropositionen i fjol omnämndes, att så där var förhållandet.

Anslag till underhåll och reparationer af publika byggnader.

(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Punkterna 15—27.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 28.

Lades till handlingarna.

Punkten 29.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 30.

Sedan Riksdagen såsom understöd till rederiaktiebolaget Nordstjernen för uppehållande under åren 1906—1910 af regelbunden ångfartygsförbindelse mellan Sverige och La Plata-länderna år 1906 beviljat ett anslag af 510,000 kronor samt däraf på extra stat anvisat för år 1907 ett belopp af 240,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att däraf redan under år 1906 för ändamålet disponera 120,000 kronor och för år 1908 ett belopp af 90,000 kronor, hade Kungl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att under de villkor, som innefattades i ett den 31 december 1906 emellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt rederiaktiebolaget Nordstjernen, å andra sidan, afslutadt kontrakt med vissa i statsrådsprotokollet öfver finansrenden den 13 januari 1908 angifna ändringar och tillägg, dels af omförmälda anslag å extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 90,000 kronor, dels ock såsom tilläggsunderstöd till nämnda bolag för uppehållande under åren 1908—1910 af berörda ångfartygsförbindelse bevilja ett anslag af 145,000 kronor samt däraf å extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 120,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att af sistnämnda belopp redan under innevarande år för ändamålet disponera 60,000 kronor.

Statsunderstöd för uppehållande af regelbunden ångfartygsförbindelse mellan Sverige och La Plata-länderna.

Utskottet hade hemställt, att Riksdagen måtte, under de villkor, som innefattades i det den 31 december 1906 emellan Kungl. Maj:t

*Statsunder-
stöd för
uppehållande
af regelbun-
den ångfar-
tygsförbin-
delse mellan
Sverige och
La Plata-
länderna.*

(Forts.)

och kronan, å ena, samt rederiaktiebolaget Nordstjernen, å andra sidan, afslutade kontrakt med af departementschefen enligt statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 13 januari 1908 däri förordade ändringar och tillägg,

a) af det utaf Riksdagen såsom *understöd till rederiaktiebolaget Nordstjernen* för uppehållande under åren 1906—1910 af regelbunden ångfartygsförbindelse mellan Sverige och La Plata-länderna redan beviljade anslag å 510,000 kronor å extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 90,000 kronor,

b) såsom *tilläggsunderstöd till nämnda bolag* för uppehållande under åren 1908—1910 af berörda ångfartygsförbindelse bevilja ett anslag af 145,000 kronor samt däraf å extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 120,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att af sistnämnda belopp redan under innevarande år för ändamålet disponera 60,000 kronor.

Hans excellens herr statsministern Lindman: Beträffande detta anslag har utskottet, såsom herrarna här se, i sin motivering uttalat, att Kungl. Maj:ts förslag icke gifvit anledning till annan erinran, än att i det föreslagna kontraktet böra införas bestämmelser därom, att frakten från utländsk lastningshamn icke får sättas lägre än från svensk hamn för varor af samma slag.

Vid 1906 års riksdag, då denna subvention beviljades, föreskref Riksdagen, att sista hamnen, som bolagets båtar skulle anlöpa, skulle vara svensk, med undantag för intagande af bunkerskol i engelsk hamn. En sådan bestämmelse blef också på grund däraf intagen i kontraktet, men sedermera har följden visat sig i en del olägenheter, som uppkommit på grund af detta förbud för bolagets båtar, att icke få anlöpa eller intaga last i annan hamn än svensk. Det har nämligen blifvit inrättad en ny utländsk linje till La Plata-länderna, och sedan de svenska båtarna icke kunna få gå in till norska hamnar och taga varor där, hafva dessa varor i stället gått med den utländska linjens båtar, och detta har naturligtvis varit till skada och olägenhet för de svenska båtarna, då de icke haft full last från Sverige till La Plata-länderna. Kungl. Maj:t har föreslagit, att detta villkor — att sista hamnen skulle vara svensk — skulle borttagas, och det är mot utskottets motivering i denna del jag nu skulle vilja göra en erinran. Vid första påseende kan det ju se ganska naturligt ut, då utskottet säger, att den sista hamnen får vara annan än svensk hamn, men då får man icke taga lägre frakt, än som betalas för samma slags varor från svensk hamn. Det kan se rättvist och billigt ut, särskildt som i motsatt fall svenska varor skulle billigare kunna inlastas i norsk hamn för att gå till La Plata-länderna, och det vore ju icke önskligt. Men enligt min uppfattning skulle det uppkomma åtskilliga olägenheter, om denna motivering skulle få kvarstå i betänkandet. Jag anser, att man har tillräckligt korrektiv häremot på annat sätt. I 3 § af kontraktet med bolaget står:

»Från Sverige till La Plata-länderna afgående fartyg må icke, förrän allt för befordran med fartyget erbjudet, till La Plata-länderna desti-

neradt, svenskt gods antecknats för inlastning i fartyget, tagas i anspråk för fraktande af annat gods.»

Således på grund af denna § skall bolaget först taga emot allt svenskt gods som anmäles, innan det kan intaga utländskt gods. Men när det svenska godset är intaget och fartyget har möjlighet att inlasta mera, synes man icke böra förmena bolaget att göra detta, och det är onödigt att införa den bestämmelsen, att fraktsatsen skall vara lika hög från främmande hamn som från svensk, ty bolaget kan icke absolut säga, att det skall göra regelbunden trade från och till norska hamnar, då båtarna ju kunna få full last redan i Sverige. Naturligtvis skulle bolaget vara tacksamt, om det kunde få lasten kompletterad för en så lång resa som till La Plata-länderna, äfven om det skulle behöfva göra någon jämkning på frakten. Det framhölls också i Riksdagen i fjol vid beviljande af subvention åt ostasiatiska linjen, icke blott att man icke borde fastslå ett sådant villkor, utan det framhölls äfven uttryckligen, att detta bolag skulle hafva rättighet att anlöpa och måste hafva rättighet att anlöpa såväl Köpenhamn som andra främmande hamnar för intagande af last. Sätter man nu in detta villkor, såsom utskottet gjort, anser jag, att man i själfva verket paralyserar upphäfvandet af villkoret om svensk hamn såsom den sista hamnen. Man lägger därigenom ett onödigt hårdt band på bolaget, och man skulle icke därmed vinna hvad man ville vinna, ty en konkurrerande linje kan under sådana förhållanden endast genom att sänka frakterna obetydligt under de frakter, som det svenska bolaget nödgas hålla, tillfoga det stor skada. Striden blir därigenom ojämn, den utländska linjen behöfver endast göra nedsättning för Norge, under det den svenska linjen måste, om utskottets villkor står kvar, göra nedsättning icke blott för det i utländska utan äfven för det i svenska hamnar inlastade godset.

Om man nu skulle göra den invändningen att det kunde hända, att bolaget toge för höga fraktsatser, så ber jag att få erinra därom, att Kungl. Maj:t bestämmer maximitaxan för bolaget. Och denna taxa kan också af Kungl. Maj:t ändras, i händelse bolaget skulle missbruka de rättigheter som blifvit åt detsamma lämnade. Jag anser, att detta villkor, som utskottet insatt i motiveringen, skulle vara till hinders, skulle premiera den utländska konkurrensen. Och därför, mina herrar, skall jag be att få uttala den uppfattningen, att man borde inskränka sig till att säga, att bolaget finge denna rätt, rätten att anlöpa annan hamn efter svensk, men att däremot skyldigheten att sätta frakten lika som i Sverige bortfölla, och om Kungl. Maj:t icke beviljade bolaget denna rätt för mer än ett år i sänder, skulle saken nog vara hjälpt. Såsom yrkande ber jag att få framställa, att motiveringen ändras så, att på sid. 38 ordet »annan» strykes och de tre sista raderna utgå. Detta stycke skulle alltså komma att lyda sålunda:

De af Kungl. Maj:t föreslagna ändringarna i villkoren för statsunderstödet åtnjutande hafva icke heller, med hänsyn till hvad därom i statsrådsprotokollet anförts, gifvit utskottet anledning till erinran.

Herr Jonsson: Jag har icke begärt ordet för att inlåta mig på bedömande af huruvida utskottet eller hans excellens statsministern

Statsunderstödd för uppehållande af regelbunden ångfartygsförbindelse mellan Sverige och La Plata-länderna.
(Forts.)

*Statsunder-
stöd för
uppehållande
af regelbun-
den ångfar-
tyggsförbin-
delse mellan
Sverige och
La Plata-
länderna.*
(Forts.)

har rätt i uppfattningen rörande den anmärkta passus, utan hufvudsakligen för att, med ledning af den erfarenhet vi numera hafva af denna linje, göra några reflexioner om huruvida startandet af direkta ångbåtslinjer med främmande länder i sig själf kan väga något väsentligt för vinnande af det åsyftade ändamålet, nämligen ökad export på dessa länder.

Vi veta huru åsikterna brytas om den saken mellan handelsvärldens intresserade män. Det har under senare åren inom vissa kretsar rådt den uppfattningen, att få vi blott direkta ångbåtslinjer, skall man däri hafva det viktigaste vapen för eröfrande af större marknad för våra exportvaror. Andra åter — och det gäller särskildt våra handelsattachéer, stipendiater äfvensom åtskilliga konsulter — hafva förmenat, att det nästan mera beror på att våra affärsmän arbeta in sina varor på den marknad frågan gäller genom att placera dugliga män, som hafva reda på förhållandena, och sedan anordna handelshus på platsen m. fl. åtgärder för att kunna bereda afsättning af de varor de hafva att exportera. Den linje, som nu här är i fråga, började sin verksamhet år 1905 och erhöll det året anslag ur handels- och sjöfartsfonden. Om man nu undersöker, huru den verkat i afseende på ökningen af exporten på La Plata-länderna, så finner man, att år 1904 — det sista år som man har att tillgå, innan denna linje öppnades — var enligt statistiken exporten af svenska varor på dessa länder i rundt tal 750,000 kronor. År 1906 återigen, sedan linjen varit i verksamhet i 2 år, hade denna export ökat till 1,850,000 kronor. Således har genom denna linjes tillkomst helt eller delvis afsättningen af svenska varor i dessa stater från 1904 till och med 1906 ökat med 1,100,000 kronor. Räkna man nu med statsbidraget för år 1906 120,000 — äfvensom bolagets uppgifna förlust, 150,000 på linjen — så utgör det 270,000 kronor. Alltså är den förlust, rederiet lidit jämte statsbidraget respektive cirka 14 — och 11 — eller tillsammans omkring 25 procent af den ökade export man här vunnit. Detta synes mig visa, att man för framtiden, när fråga kan komma å bane att starta någon ny dyrbar linje i afsikt att främja exporten, bör gå till väga med en viss försiktighet. Det är icke nog med att man har svenska ångbåtar beredda att taga mot de varor, som från Sverige kunna exporteras, utan det fordras samtidigt mycket energiskt arbete från exportörer och handlande för att förbereda den marknad, som det gäller att eröfra, och att genom skickligt folk taga i akt hvad som fordras, för att våra varor där skola kunna blifva begärliga. Det är en viktig sak, att vi kunna öka vår export, men det gäller också att se till, huruvida vi hafva öfverskott af varor, som icke på annan marknad lika fördelaktigt kunna afsättas, och huruvida landets handelskår är beredd att utnyttja de möjligheter, som staten bereder genom subvention af sådana linjer. Först om man iakttagert allt detta kan man hoppas, att hvad staten offrar också kommer att medföra nytta för det åsyftade ändamålet, och just för att dessa reflexioner icke måtte förglömmas i framtiden, då liknande frågor kunna förekomma, är det som jag yttrat dessa ord. Och det synes mig så mycket mera på sin plats efter den debatt som häromdagen fördes, då frågan var före angående aflöning åt vår minister på platsen. Man tycktes gå upp i rymden i afseende

på hvad den mannen skulle kunna verka för att bereda oss en stor exportmarknad.

Något yrkande i afseende på ändring af utskottets förslag har jag icke att göra.

Herr Wijk, Ivar: Det villkor, som man år 1906 fästade så mycket afseende vid, då denna subvention beviljades, är man nu på väg att annullera. Kommerskollegium yttrar, att det intresse, som detta villkor syntes varit närmast afsedt att främja, nämligen att linjen skulle i första rummet tjäna införandet å den argentinska marknaden af svenska varor, vore tillräckligt tillgodosedt redan genom § 3 i kontraktet.

Hvad innehåller då § 3? Jo, »från Sverige till La Plata-länderna afgående fartyg må icke, förr än allt för befordran med fartyget erbjudet, till La Plata-länderna destineradt, svenskt gods antecknats för inlastning i fartyget, tagas i anspråk för fraktande af annat gods». Kan detta vara tillfyllest? Antag att fartyget går till norsk hamn och intager fyllnadslast med exempelvis trämassa, som ju är en betydande exportartikel från både Sverige och Norge, till nedsatt pris, måste väl det blifva till nackdel för de svenska exportörerna, och för att ernå sådant resultat finnes icke skäl till att lämna någon subvention. Gerna vill jag erkänna mig icke vara hemmastadd på det merkantila området, men nog synes mig, att det uppenbart skulle vara ett missgrepp släppa det nuvarande villkoret, hvadan jag, herr vice talman, yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Wijkander: Hans excellens statsministern framhöll nyss, att det skulle vara en mycket stor olägenhet för bolaget, om det ej kunde få hämta varor, sedan fartyget lämnat svensk hamn, men att den fördel, som skulle beredas bolaget genom borttagande ur kontraktet af den ifrågavarande paragrafen, skulle väsentligen elimineras genom införandet af den bestämmelsen, att frakten från utländsk hamn icke får sättas lägre än från svensk hamn för varor af samma slag.

Jag ber först att särskildt få betona att statsutskottet ställt sig mycket välvilligt mot bolaget och utan tvekan medgifvit det högre anslag, som af regeringen föreslagits. Vidare har utskottet icke tvekat att borttaga bestämmelsen om att bolaget ej finge taga varor sedan fartyget lämnat svensk botten, men på sätt den siste talaren framhöll har statsutskottet icke kunnat blunda för de betydande olägenheter, som för västra Sverige skulle uppkomma, därest ej ett sådant villkor som det af utskottet här föreslagna blefve infördt. Det är ju alldeles påtagligt att, om fartyget är lastadt till endast hälften eller två tredjedelar, kan rederiet finna fördelaktigt att till en mycket nedsatt frakt, ja rent af för en spottstyfver frakta ytterligare anskaffade varor hellre än att låta lastrummet vara tomt, och vid sådant förhållande frestas rederiet att göra en betydlig nedsättning i frakterna. Men då inträder den oegentligheten att, om t. ex. från Västergötland någon trämassfabrik vill exportera öfver Göteborg, får den erlägga en frakt, som är betydligt högre än den, hvilken en norsk trämassfabrikant kan få

Statsunderstöd för uppehållande af regelbunden ångfartygsförbindelse mellan Sverige och La Plata-länderna.
(Forts.)

*Statsunder-
stöd för
uppehållande
af regelbun-
den ångfar-
tygsförbin-
delse mellan
Sverige och
La Plata-
länderna.*
(Forts.)

erlägga då han exporterar öfver norsk hamn och begagnar sig af denna lägre frakt. Men icke nog härmed, utan kammarens ledamöter veta mycket väl, och det omnämnes för öfrigt i den kungl. propositionen, att kommunikationsförhållandena äro sådana, att en ganska anmärkningsvärd del af svenska varor går redan nu på järnväg till Kristiania för vidare export och om man i fråga om export kan påräkna en betydande fraktnedsättning från norsk hamn, kan med visshet antagas att varor i än större mängd från Sverige skola dragas på norska järnvägar till norsk exporthamn. Man kan ej säga att detta vore blott en tillfällighetskonjunktur, ty beklagligtvis är oftast fallet, att de för La Plata-floden afsedda fartygen ej blifva fullastade med svenska varor utan att god plats finnes öfver för varor från t. ex. en norsk exporthamn.

Nu sade statsministern, att det skulle vara mycket svårt för bolaget om det ej kunde få sänka frakten för att utöfva konkurrens med den nybildade danska La Plata-linjen. Men, mina herrar, detta danska bolag har ej någon subvention af staten, åtminstone mig veterligen, och detta danska bolag skulle vara en så farlig konkurrent, att, i trots af att det icke har subvention, det likväl skulle kunna underbjuda det svenska bolaget och därigenom beröfva detta frakter, därest ej frakten från norsk hamn kunde sättas lägre än från svensk hamn. Men då vinnes ju icke det ändamål, som afsetts med subventionen, utan det subventionerade svenska bolaget skulle taga högre frakt än som vore behöfligt, under det att det danska bolaget kunde taga lägre frakt utan subvention. Jag har alltför höga tankar om det svenska bolagets styrelse för att icke vara öfvertygad om att, äfven med intagande i kontraktet af den bestämmelse, som utskottet föreslår, detta bolag skall kunna förvärfva sig gynnsamma frakter äfven från utländska hamnar och detta beroende på att bolaget kan sätta frakten i Sverige och från svensk exporthamn så låg, att det kan bestå i konkurrensen äfven utom landet.

Vidare nämnde hans excellens, att vi ej hade detta villkor uti bestämmelserna för det ostasiatiska kompaniet, och detta skulle då vara ett exempel på att villkoret äfven i detta fall kunde vara onödigt. Men, mina herrar, helt andra förhållanden råda i afseende på ostasiatiska kompaniet. Innan det bildades fick den svenska industrien betala en högre frakt än som gällde ifrån Köpenhamn och Hamburg, och det var för att borttaga denna olägenhet, som det svenska bolaget bildades, och detta exportbolag har fått lof att ingå en konferens med utländska bolag, så att frakten ifrån svensk hamn är densamma som från Hamburg och Köpenhamn.

Under sådana förhållanden är det klart att bildandet af ostasiatiska kompaniet och det understöd detta erhållit af statsmakterna just haft till syfte att lämna våra inhemska exportörer samma fördelar och samma låga frakter som de utländska redan förut åtnjoto, och då kompaniets båtar t. ex. i Antwerpen intaga fyllnadslast, är denna sådan, att den icke i något afseende konkurrerar med de svenska varorna. T. ex. om där intagas järnbalkar och dylikt, är ju därigenom icke någon konkurrens för handen med den svenska industrien. Det

är därför vi måste se detta företag med helt andra ögon än det nu ifrågavarande. När frågan gäller La Plata-linjen, måste man se till att den konkurrens, som helt naturligt här uppstår i främsta rummet med våra närmaste grannar, icke sker på sådant sätt och under sådana förhållanden, att svensk industri och svenska kommunikationer därpå blifva lidande.

Vi hafva under de sista åren slagit in på vägen att bevilja understöd än åt en än åt en annan kommunikationsled, och (detta har enligt min mening varit ett klokt steg och ett steg ägnadt att hjälpa upp vår industri. Men, såsom en ärad talare nyss framhöll, man måste under sådana förhållanden vara synnerligen försiktig och ej underlåta att se till, att, då man beviljar dylika understöd, det äger rum under sådana villkor, att Sveriges industri har verklig nytta där-af och att man icke premierar den utländska industrien. Här föreligger just ett sådant fall, då man ej af erfarenheten från andra linjer kan draga några bindande slutsatser utan då man måste pröfva förhållandena sådana de här gestalta sig, och jag tror, att utskottet har rätt då det föreslagit såsom ett villkor, att bolaget ej får bära upp billigare frakter från utländsk hamn än det erhåller i den svenska.

Jag yrkar bifall till såväl utskottets kläm som motiveringen oförändrade.

Grefve Hamilton, Raoul: Ett yttrande af en aktad talare på gäflborgsbanken har uppkallat mig. Det tyckes mig som hade han en alltför inskränkt syn på tingen och hans anförande bör därför icke blifva oemotsagdt i denna kammare.

De siffror talaren har framkommit med äro af alltför färsk datum för att i detta fall äga någon betydelse. Den subventionerade La Plata-linjen inrättades för att söka få till stånd en svensk export på La Plata-länderna och gifvetvis måste det krävas årtal, innan man skall komma att skönja frukterna där-af. Det torde väl ej vara tvifvel underkastadt att vi i vårt land alltför länge försummat att befordra vår export genom direkta utländska linjer, och då andra länder fått subvention för dylika förbindelselinjer, hafva vi här i detta afseende ingenting åtgjort. För 20 år sedan hade Sverige medelst en egen linje en ganska storartad export på utlandet, men konkurrensen blef omöjlig för den svenska linjens trafikerande, den danska linjen fick subvention men icke den svenska, oaktadt framställningar därom gjordes upprepade gånger. Denna underlåtelse hade till följd att Danmark blef mellanhand för våra svenska varor, hvilka, bättre än de danska, dock gingo under danskt märke, medan de sämre danska gingo under svenskt märke, och ingen rättelse kunde här göras därför att Danmark var vår mellanhand. Det är klart att en direkt linje måste komma att hjälpa upp vår handel, och det kan icke vara annat än till stor fördel för oss att exporten af våra varor kan ske utan mellanhand. Äfven har denna anordning det goda med sig, att de länder, hvarest den svenska flaggan visar sig, komma att intressera sig för Sverige och dess näringar.

Jag har endast ansett mig vid detta tillfälle böra opponera mig mot de alltför inskränkta åsikter, hvilka nyss uttalats från talarestolen.

*Statsunder-
stöd för
upphållande
af regelbun-
den ångfor-
tygsförbin-
delse mellan
Sverige och
La Plata-
länderna.
(Forts.)*

*Statsunders-
stöd för
uppehållande
af regelbun-
den ångfar-
tygsförbin-
delse mellan
Sverige och
La Plata-
länderna.
(Forts.)*

Herr Billing: Det är nog ingen af herrarne som misstänker mig för någon slags sakkunskap i detta ärende, men någon förmåga att höra på diskussioner har jag väl förvärfvat. Jag tänker att det måhända gått för åtskilliga bland herrarna som för mig, att herrarna nu tycka, att från båda sidor, hvarifrån här talats, goda skäl blifvit anförda. Goda skäl hafva förts fram af statsutskottet i dess motive-ring för att icke — för att säga rent ut — en norsk hamn skulle vinna fördelar på bekostnad af en svensk hamn; men å andra sidan kan det ju icke förnekas, att statsministern verkligen påvisat, att den här föreslagna bestämmelsen kan komma att lägga ett besvärande tvång på den affär, vid hvilken staten lägger så stor vikt, att den lämnar densamma en större subvention. Det är under en sådan situation icke så godt att veta hvad man helst skulle vilja yrka. Måhända mena somliga af herrarna att jag är någon sorts kompromissarie, och jag får säga att, om jag inom utskottet hört den debatt som nu här i dag ägt rum, skulle jag verkligen hafva ansett mig skyldig att försöka få till stånd någon sammanjämkning af de olika meningarna. Hans excellens statsministern slutade sitt anförande med att gifva en liten vink om en dylik sammanjämkning. Han sade, att en medelväg skulle kunna ligga uti att man omformulerade det sista stycket af utskottets motivering så, att ordet »annan» utginge äfvensom de tre sista raderna, men i stället skulle bland bestämmelserna i det nya kontraktet införas att bolaget finge utan vidare inskränkning denna rätt, rätten att anlöpa annan hamn efter svensk, endast *för ett år i sänder*. Nu kan jag icke här tala å utskottets vägnar, det ber jag att få betona, utan jag yttrar mig endast såsom enskild ledamot af utskottet och vill då säga, att det synes mig som om detta jämnings-förslag har åtskilligt som talar för detsamma. Om nämligen en sådan rättighet, som här ifrågasättes för rederiet, af Kungl. Maj:t medgifves blott för ett år i sänder, följer däraf så vidt jag förstår tvenne konsekvenser. Den ena blir den, att, om det visar sig att verkliga missbruk skulle blifva följden af medgifvandet, dessa missbruk åtminstone icke kunna utsträckas utöfver längre tidrymd än ett år och saken sålunda skulle kunna betraktas endast som ett försök, och den andra konsekvensen är den, att jag föreställer mig att rederiet och de, med hvilka rederiet skulle få att göra i dessa ting, icke skola genom missbruk af den gifna rättigheten utsätta sig för risken att beröfvas densamma. Det synes mig därför som om en sådan bestämmelse som den här nyss omnämnda borde vara väl ägnad till att icke blott afbryta eventuella missbruk utan ock att förebygga sådana. Jag talar, som sagdt, icke å statsutskottets vägnar, men som enskild medlem däraf tager jag mig friheten att yrka bifall till utskottets motivering i sista stycket till och med ordet »erinran», men att i stället för de tre sista raderna uti samma stycke införas följande: »än att bestämmelsen i det nya kontraktet om rättighet för bolaget att anlöpa annan hamn än svensk må af Kungl. Maj:t medgifvas bolaget endast för ett år i sänder».

Herr Wallenberg: Efter det anförande, som den ärade ord-föranden i statsutskottet nyss hållit, skulle det kunna vara onödigt för mig att taga till orda, viss som jag är att kammaren i detta fall

följer honom, men jag begärde ordet för att påpeka, att man aldrig i ett kontrakt bör införa villkor, som medföra olägenheter för ena parten utan att bereda den andra någon fördel. Min erfarenhet som skeppsredare är den, att om ett sådant villkor inflyter i ett kontrakt, kommer det antingen att i formen hållas men i saken kringgås på så sätt, att frakten från den utländska hamnen visserligen blir den af Kungl. Maj:t fastställda för frakt från svensk hamn, men befraktaren kommer att medgifvas vissa fördelar, hvilka göra att han frestas att använda den svenska linjen — så går det till öfver hela jorden äfven då öfverenskommelser äro träffade — eller också hålla kontrahenterna villkoren både i formellt och sakligt afseende, och hvad inträffar då? Jo, då inträffar det, att den svenska linjen, som ej fått tillräcklig last från svensk hamn och som ej har rättighet att taga den last som erbjudes densamma från utländsk hamn, får gå med tomt lastrum snedt öfver Atlanten ned till Syd-Amerika. Hvad innebär detta? Jo, om jag antager att det fattas honom 1,000 ton och den af Kungl. Maj:t fastställda taxan för den vara som här är i fråga är 30 shillings per ton, men han från en utländsk hamn skulle kunna få 28 shillings, då betyder det i realiteten, att han får icke taga 28,000 shillings i frakt därför att han icke kan få 30,000. Hvem har gjort förlusten? Jo, redaren och landet. Hvem har gjort vinsten? Ingen, ty befraktaren i den utländska hamnen får ändå ut sina varor för 28 shillings per ton. Jag anser att ett sådant tillvägagående ej är klokt och att i kontraktet icke bör införas stipulationer, som fresta till kringgående. Därpå vinner ingendera parten och den allmänna affärsmoralen sänkes.

I likhet med den siste ärade talaren anser jag att det af statsministern framställda formuleringsförslaget bör af kammaren antagas. Så mycket förtroende bör kammaren kunna visa regeringen, att regeringen, som väl tager kännedom om den debatt, som här förekommit, ej skall underlåta att vidtaga nödiga åtgärder, därest det visar sig att de åt bolaget lämnade medgifvanden skulle på något sätt missbrukas.

Jag ber att få yrka bifall till hans excellens statsministerns förslag.

Herr Boman: Redan beträffande principen att bevilja statssubventioner åt enskilda ångbåtsrederier kan man ju ställa sig tveksam. För min del är jag villig medgifva att det kan vara berättigadt och klokt äfven i ett land som vårt att ikläda sig de uppoffringar, som ett sådant subventionerande innebär, men den fordran uppställer jag då alldeles gifvet att denna subvention skall hafva till syfte icke blott att gagna en rederinäring utan att därjämte understödet skall så lämnas, att det blifver till gagn för den svenska exportindustrien. Utan en sådan förutsättning vill jag under inga förhållanden vara med om att staten subventionerar rederier. Sådan var också tanken och meningen då de svenska statsmakterna först slog in på denna bana. För att i förevarande fall tillgodose detta syfte lär det väl vara nödigt och berättigadt att vissa villkor uppställas uti det aftal, som staten ingår med det subventionerade rederiet, och däribland har ju också förekommit det villkoret, att den sista lastningshamnen skulle vara svensk, hvarigenom skulle vinnas den fördelen att svenska exportörer af åtskilliga fabrikat skulle kunna med större regelbundenhet få

*Statsunder-
stöd för
upphållande
af regelbun-
den ångfar-
tygsförbin-
delse mellan
Sverige och
La Plata-
länderna.*

(Forts.)

*Statsunder-
stöd för
uppehållande
af regelbun-
den ångfär-
tygsförbin-
delse mellan
Sverige och
La Plata-
länderna.*

(Forts.)

sina handelsvaror förda ut till den utländska marknaden och sålunda genom denna direkta export erhålla högre priser. Nu är man beredd att styrka detta villkor, och, på sätt det otvetydigt framgår, är meningen den att fartyg, som ju snart sagdt undantagslöst har ledigt lastrum, skulle kunna komma att på vägen ut få anlöpa norsk hamn. Då statsutskottet nu vågar föreslå den ändring, att frakten från utländsk hamn icke får sättas *lägre* än från svensk hamn för varor af samma slag, innebär ju detta villkor ingenting annat än att frakten för våra egna exportörer ej får sättas *högre* än för den utländske exportören. Strykes detta villkor, kan det ju rent af inträffa att svenska staten subventionerar en linje, som sätter norska trämassefabrikanter i bättre ställning än de svenska, och det är ju egentligen denna artikel, som exporten i fråga gäller. Jag tror därför icke att det kan vara riktigt att stryka ett villkor, hvars borttagande skulle kunna leda till ett sådant resultat. Såsom redan af en ledamot på göteborgsbänken blifvit påpekadt, gäller frågan icke endast våra fabrikanter, utan den gäller äfven våra trafikleder, ty det skulle med all säkerhet blifva de norska järnvägarna, hvilka komme att draga till sig trafiken och i de norska hamnarna komme att betalas de arbetslöner, som skulle utgå vid inlastningen af de svenska varorna.

Jag yrkar bifall till såväl klämman som motiveringen.

Herr Wallenberg: När jag framställde mitt yrkande, trodde jag att statsministerns och ordförandens i statsutskottet yrkanden sammanföle. Min uppmärksamhet har nu blifvit fästad på att det råder en liten skiljaktighet dem emellan, i det att ordförandens i statsutskottet yrkande mera närmar sig utskottets åsikt. Jag anhåller således att få återtaga mitt nyss gjorda yrkande och i stället instämma med herr Billing.

Herr Trygger: Jag hade ej tänkt uppträda i denna fråga, men att döma af diskussionen tror jag icke, att det skadar att göra ett påpekande.

För mig ligger saken i förevarande fall alldeles så, som när man skall skriva en lagparagraf: man bör veta, hvad syftet är, och när man har klart för sig, hvad man vill vinna med lagbestämmelsen, skall man börja formulera densamma. Så synes mig också frågan om understöd åt rederier böra bedömas. Är syftet att gagna rederinäringen, eller är syftet att gagna något annat, t. ex. exporten? När man bedömer de villkor, som skola uppställas, duger det ej att blanda ihop dessa båda saker, ty en bestämmelse, som tillfredsställer det ena syftet, kan motverka det andra och tvärt om. Nu har jag alltid uppfattat den subvention, som är gifven åt denna linje, icke såsom en subvention åt ett visst rederiföretag, utan såsom en subvention för att befördra den svenska exporten, och då kan jag omöjligen, när jag skall fatta mitt beslut, se frågan ur någon annan synpunkt. Det är väl alldeles tydligt, att den svenska exporten icke kan tillgodoses därigenom, att frakterna från Sverige blifva högre eller kunna blifva högre än frakterna från Norge, när det gäller samma varor. Detta är väl så uppenbart, att man därom icke kan tvista. Sålunda, när det är samma varor,

som fraktas från bägge länderna — jag tager Norge blott som exempel — är det tydligt, att man skadar den svenska exporten genom att åt ett främmande land gifva förmånen af lägre frakt därifrån än från Sverige. Icke är det väl möjligt, att vi skulle vilja subventionera den svenska exporten för att ställa den ofördelaktigare i förhållande till andra länders export?

En ärad talare på stockholmsbanken, som i allmänhet utmärker sig för sin klarhet, synes mig denna gång icke hafva lyckats, åtminstone ej för mig med min uppfattningsförmåga, att klargöra saken. Han tog ett exempel. Han sade: vi hafva fått last i Sverige, men det fattas ännu 1,000 tons; skola vi nu låta fartyget gå öfver Atlanten utan dessa 1,000 tons last, när vi kanske kunde få den i Norge till 28 shillings per ton? 28,000 shillings är den summa, som frågan gäller, och då säger herr Wallenberg: om man ej tager dessa 1,000 ton, hvem gör förlusten? Jo, mycket riktigt gaf han svaret: Det är rederiet. Men, fortsätter han, om man verkligen tager lasten, är det någon skada för vårt land? Nej, säger han, ty den utländske importören skulle i allt fall fått sin vara fraktad för 28 shillings per ton. Ja, det är just däri knuten ligger. Det är just det han icke skulle fått, ty som herr Wallenberg, såvidt jag fattade honom rätt, så skarpt klargjorde, är väl det ej gärna tänkbart, att den icke subventionerade danske rederifirman skulle kunna hålla lägre frakt för befraktare från Norge än en subventionerad svensk firma för befraktare från Sverige. Således, felet i resonemanget var just påståendet, att den utländske importören skulle fått sin norska vara fraktad för 28 shillings per ton. Det var det han ej skulle fått, om vi ej hjälpt honom. Det vilja vi ej göra, och för att vi ej skola göra det, anhåller jag om bifall till utskottets förslag.

Herr Fränckel: Jag tror i likhet med den siste ärade talaren, att, när man vill bedöma den här frågan, man får göra klart för sig, hvad det är man i detta fall subventionerar och icke subventionerar. Här föreligger ju faktiskt, att den subvention, som här beviljas, icke är en subvention till rederinäringen, ty därför hafva vi ett särskildt 15 miljoner kronors anslag, som lånas ut till båtar, som gå på trader, där de kunna sköta sig själfva. Denna subvention har tillkommit för våra exportörer, och kan det då vara skäl, att, när det ej blir full last för en båt i Sverige, den går till utländsk hamn och för att få full last sätter ned frakten till hvilket belopp som helst, såsom herr Wallenberg antydde? Kan det vara skäl i att på det sättet bereda den utländska konkurrensen ej allenast fördelen af att få billig frakt, utan äfven möjlighet att afvakta vår svenska båt för att få denna billigare.

Om det ifrågavarande rederiet ej är nöjdt med hvad det får, äro dess pretentioner för höga. Kom ihåg, att det nu är andra gången det begär att få ett ytterligare bidrag af 145,000 kronor! Kom ihåg vidare, att det nu är andra gången det begär att blifva befriadt från hvad Riksdagen föreskrifvit, nämligen att båtarne ej få intaga varor för befraktning i utländsk hamn, sedan de lämnat Sverige! Nu har utskottet föreslagit, att man på det sättet skulle modifiera bestämmelsen, att inga varor få intagas i utländsk hamn för *lägre* frakt än i svensk hamn. Vill rederiet taga varor till samma frakt från utländsk hamn,

*Statsunder-
stöd för
upphållande
af regelbun-
den ångfar-
tygsförbin-
delae mellan
Sverige och
La Plata-
länderna.
(Forts.)*

*Statsunder-
stöd för
uppehållande
af regelbun-
den ångfar-
tygsförbin-
delse mellan
Sverige och
La Plata-
länderna.*

(Forts.)

må så ske. Man må komma ihåg, att en utländsk befraktare, som på det sättet får fördelen af samma frakt, sålunda får befrakta en båt, som Sverige ensamt subventionerar och till hvilken det främmande landet ej bidrager med någon subvention. Dessutom, mina herrar, hvad är det fråga om? Två frakter äro jämförliga, endast om de afse samma slags varor. Om båten för pappersmassa härifrån, får han ej gå till Norge och taga pappersmassa därifrån till billigare pris. Men om Norge ville skicka något annat, som vi ej exportera, kan jag ej finna annat, än att båten bör få taga skadan igen på det. Jag vill ännu en gång betona, att den frakt, som här skulle regleras, gäller endast varor af samma slag, och om Riksdagen går så långt, att den beviljar en ökning af rederiets subvention, bör rederiet kunna mycket väl nöja sig med, att dess båtar få gå till utländsk hamn, blott de ej där taga samma slags varor mot lägre frakt.

Nu har man som en medelväg tänkt sig, att man kunde göra upp för ett år i sänder. Regeringen skulle då, menar man, vaka öfver, om eftergiften gör skada eller ej. Detta kan ej vara annat än ett blott talesätt. Ty regeringen kan väl ej bedöma de olika fall, då den utländska konkurrensen genom lägre frakt slår den svenska producenten ur brädet. Jag tror således, att det är en chimärisk uppfattning, att regeringen i detta fall skulle kunna följa denna fråga. Och det skulle blifva obehagligt äfven för rederiet själft att få en uppgörelse på ett år i stället för på längre tid just med hänsyn till de andra fördelar, som denna uppgörelse skulle medföra.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets såväl kläm som motivering. Och jag ber tillika att få fästa uppmärksamheten på, att det kan finnas personer, som gärna vilja biträda klämman med utskottets motivering, men ej klämman med den motivering, att utlandet skall gynnas på Sveriges bekostnad.

Hans excellens herr statsministern Lindman: Då ett yrkande blifvit framställt af biskop Billing i den riktning, som jag i mitt anförande tillät mig antyda, ber jag endast att få återtaga mitt yrkande och förena mig i herr Billings.

Herr Wallenberg: Jag får tacka den ärade ordföranden i lagutskottet för hans komplimang, och jag är fullkomligt ense med honom därom, att ingen regel är utan undantag. Men jag måste konstatera, att hans vanliga logiska skärpa tröt den här gången. Jag hade gjort de där deduktionerna till en viss punkt. Sedan fortsatte han för min räkning. Däremot skall jag be att få protestera. Min åsikt är, att vi aldrig kunnat hindra, att en utländsk konkurrent kan få sin vara fraktad till billigare pris. Skulle vi det kunna hindra, komme frågan i ett helt annat läge. Hvarför kunna vi emellertid ej hindra det? Jo, det är därför, att, när t. ex. ett fartyg på 7,000 ton har fått en last af ungefär 6,000 ton, kan det gå ned huru långt som helst i frakt för att fylla tomrummet, ty allt hvad fartyget får i frakt för gods utöfver 6,000 ton är ren vinst. Kostnaden blir ej större för 7,000 ton än hvad den blir för 6,000. Det finnes ju ett korrektiv, som jag tycker, att man kan rekommendera och som är till stor fördel för

exportörerna. Det är, att Kungl. Maj:t, som bestämmer taxorna, behagar sätta dem så rimliga som möjligt.

Herr Trygger: Jag väntade mig en anmärkning, sådan som den siste talaren gjorde till försvar för sitt uttalande eller att vi aldrig kunna hindra, att en utländsk konkurrent låter t. ex. norrmännen få sina varor fraktade till billigare pris än hvad vi kunna frakta dem till. Men, mina herrar, är det så, låt oss då stryka hela subventionen, ty hvarför skulle vi ej komma i åtnjutande af samma fördelar af en utländsk linje som norrmännen? Jag kan ej förstå, att det under sådana förhållanden är behöfligt att uppmuntra en särskild svensk linje. Ty det finns ju fördelaktigare fraktmöjligheter på denna trade till följd af den utländska konkurrensen, och hvarför skola vi ej, äfven vi, draga nytta af ett sådant sakernas tillstånd?

*Statsunder-
stöd för
uppehållande
af regelbun-
den ångfar-
tigsförbin-
delse mellan
Sverige och
La Plata-
länderna.
(Forts.)*

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr vice talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, att beträffande förevarande punkt föreläge följande yrkanden, nämligen dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, af herr *Billing*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring i motiveringen, att slutmeningen i sista stycket däraf erhöle följande lydelse: »anledning till annan erinran, än att bestämmelsen i det nya kontraktet om rättighet för bolaget att anlöpa annan hamn än svensk må af Kungl. Maj:t medgifvas bolaget endast för ett år i sänder».

Härefter gjordes propositioner jämlikt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 31—36.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 37.

Lades till handlingarna.

Punkten 38.

Utskottets hemställan bifölls.

Herr Fahlén erhöi nu på begäran ordet och yttrade: Med anledning af hvad som förekom i mitt senare yttrande ber jag att få säga, att, då jag först blef afbruten, hade jag den uppfattningen, att talmannen icke skulle tillåta mig att under hufvudtiteln hålla mitt anförande, som jag ansåg lämpligen böra förekomma i sammanhang därmed. Det yttrande jag då tillät mig fälla var icke i något hänseende afsedt att vara ett yttrande, riktadt mot talmannen. Jag ville endast uttala min uppfattning, att liknande fall som det, som förekom vid mitt första yttrande, förut händt här. Och det var af sådan

*Angående
ordningen
vid öfverlägg-
ning inom
kammaren.*

*Angående
ordningen
vid öfverlägg-
ning inom
kammaren.*

anledning, som jag trodde mig hafva rättighet att vid föredragningen af första punkten få hålla mitt anförande.

(Forts.)

Herr vice talmannen: Jag hade vågat hoppas, att, då den siste ärade talaren afsåg att göra en rättelse med anledning af sitt framträdande vid början af debatten om denna hufvudtitel, detta yttrande skulle afse att konstatera, att den uppfattning, som han då i sitt första yttrande här antydde nästan såsom kammarens uppfattning, icke var riktig, nämligen att sådana fall, som af honom angåfvos, här tidigare hade förekommit. Jag tror, att den uppfattningen är allmän i kammaren, att talmannen bland annat här har till sin uppgift att tillse, att öfverläggningen rör sig omkring det ämne, som föredragningen afser, och ur ordningens synpunkt icke kan tillåta afvikelse därifrån. Detta har inträffat i dag. På samma gång nödgas jag säga äfven det, att efter min mening är *den* uppfattning i detta ögonblick fullkomligt enhällig, att det är första gången som någon erinran, sådan som den i dag har skett, har blifvit riktad mot talmannen. Jag hoppas lifligt, att det måtte blifva den sista.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 22 och 24 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 30, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för statens järnvägar.

Punkterna 1—3.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

*Anslag till
ny rörlig
materiel vid
statens järn-
vägar.*

Punkten 4.

Med föranledande af Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning hade utskottet i nu föredragna punkt hemställt, att Riksdagen till anskaffande af ny rörlig materiel vid statens redan trafikerade järnvägar måtte för år 1909 bevilja ett anslag af 6,650,000 kronor.

Herr von Möller: Som kammaren finner, begär Kungl. Maj:t till 120 personvagnar 2,000,000 kronor och till 400 godsvagnar äfven 2,000,000 kronor. Jag ber med anledning häraf att få återkomma till ett par frågor, som jag redan förut i kammaren framhållit. Hvad den ena beträffar hoppas jag, att jag har kammarens understöd för den och äfven att civilministern vill hafva sin uppmärksamhet fäst på densamma.

Det står på sid. 41 andra stycket: »Samtliga vagnar äro liksom alla under de senaste 19 åren anskaffade afsedda att erhålla täckt bromskupé». Det är mycket glädjande, att alla de nyanskaffade erhålla sådan, men som herrarne veta, har jag redan flera gånger anhöllit, att äfven de äldre öppna godsvagnarna måtte förseas med skyddskur. Järnvägsstyrelsen har ju erkänt principens riktighet, när den

vid nyanskaffning anbringas sådana skyddskurar. Jag vet ej, hvarför man icke äfven offerar några få tiotals kronor på hvar och en af de gamla vagnarna för att skydda dessa personers lif och hälsa, som väl måtte kunna göra anspråk på en relativt obetydlig utgift för statskassan. Jag har upprepat denna sak så många gånger, att jag hoppas, att jag nu icke vidare behöfver erinra järnvägsstyrelsen om dess skyldighet härvidlag. Kammaren bifaller, järnvägsstyrelsen erkänner i princip, och då är det endast liknöjdhet från järnvägsstyrelsens sida, när den icke ändrar de gamla vagnarna, fast den erkänner behöfligheten af dylika anordningar på de nya.

*Anslag till
ny rörlig
materiel vid
statens järn-
vägar.*
(Forts.)

Den andra frågan är för de äldre ledamöterna af denna kammare väl känd: mina jeremiader öfver personvagnarnas inredning. Herrarne erinra sig, att jag för mer än tio år tillbaka anhöll, att andra och första klassens personvagnar och sofvagnar måtte inrättas mera i öfverensstämmelse med hygienens allra enklaste fordringar, nämligen på renlighet. Att jag i år kommer igen med denna fråga, har ett särskildt skäl. Vi hafva nu erhållit en ny chef för statsbanorna, och hvad man af hans föregående känner är, att han varit en föregångsman äfven för statsbanorna, som i mångt och mycket hafva tagit hans lärdomar ad notam, ehuru med den vanliga godstågsfarten i expeditionen. Jag inser icke, hvarför man icke vid inrättandet af dessa vagnar kunnat rådföra sig med en hygieniker, om man ej själf begripit, huru man därvid bordt gå till väga. Vid den järnväg, där den nuvarande generaldirektören förut var anställd, finnas, om jag ej misstager mig, anbragta gummimattor på golven och skinnbeklädnad å ryggstöden och sistsarne i kupéerna. Jag hoppas, att så måtte blifva fallet åtminstone med den nya materiel, till hvilken vi i dag gifva anslag. Det är verkligen egendomligt, när vi gifva ut så stora belopp till våra lungotsanatorier, att man icke tänker så mycket på den allra enklaste hygien, att man försöker göra de vagnar, där miljoner människor årligen färdas, så litet damm- och smittoförande som möjligt. Det vore högst önskvärdt och högst behöfligt, att man det gjorde. Det är icke trefligt, att, sedan man löst sina dyra sofvagnsbiljetter, man icke blott skall behöfva blifva utsatt för damm och hvarjehanda osynliga bakterier, utan på grund af den bristande renligheten i vagnen till och med skall hafva många tillfällen till anställande af entomologiska komparativa studier af vissa både till form och färg olikartade små insekter; ty man lär efter hvad som blifvit mig sagdt få tillfällen att praktiskt öfvertyga sig om sanningen af satsen: på sig själf känner man andra. Det är nog ej därför man betalar sina sofvagnsbiljetter så dyrt. Och jag hoppas, att den nye chefen för statsbanorna måtte vara god och tillse, att ur såväl renlighetens som hygienens synpunkter mera betryggande anordningar än hittills måtte blifva vidtagna i fråga om vagnarnas inredning och utrustning.

Jag har naturligtvis ej annat yrkande än bifall till utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt.

Punkten 5.

Utskottets hemställan bifölles.

Angående särskild beskattning af aktiebolag, som äga fast egendom. Föredrogs ånyo bevillningsutskottets den 22 och 24 innevarande februari bordlagda betänkande n:o 12, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående särskild beskattning af aktiebolag, som äga fast egendom.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 79, som hänvisats till bevillningsutskottet, hade herr *E. G. H. Åkerlund* hemställt, att Riksdagen skulle i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes taga under ompröfning, huruvida icke sådana aktiebolag, som här i landet ägde fast egendom, rättvisligen borde vidkännas särskild beskattning för de förmåner, som vore dem förunnade framför andra enskilda fastighetsägare i riket, och att Kungl. Maj:t, där så pröfvades lämpligt, ville för Riksdagen framlägga förslag till införande af sådan skatt.

Utskottet hade på andragna skäl hemställt, »att Riksdagen, i anledning af herr *E. G. H. Åkerlunds* förevarande motion, ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning angående höjning af nu gällande stämpelafgift vid lagfart å fång till fast egendom, som här i landet förvärfvas af aktiebolag, samt därefter till Riksdagen afgifva det förslag, hvartill denna utredning gifver anledning».

Reservationer hade afgifvits af herr *Wester*, hvilken likväl ej framlagt sin åsigt, samt af friherre *Klingspor*, med instämmande af herrar *Sandwall*, *Åkerberg* och *Hedenlund*, som yrkat afslag å motionen.

Herr *Åkerberg*: Motionären har föreslagit, att Riksdagen skulle i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, »det Kungl. Maj:t täcktes taga under ompröfning, huruvida icke sådana aktiebolag, som här i landet äga fast egendom, rättvisligen böra vidkännas särskild beskattning för de förmåner, som äro dem förunnade framför andra enskilda fastighetsägare i riket, och att Kungl. Maj:t, där så pröfvades lämpligt, ville för Riksdagen framlägga förslag till införande af sådan skatt». Motionären har i korthet angifvit tre förmåner, som han anser att aktiebolagen såsom fastighetsägare hafva framför enskilda fastighetsägare. Han anser för det första, att dessa bolag hafva frihet från alla lagfartskostader för fastigheten för oinskränkt tid. Ja, denna förmån hafva de. Det äger sin riktighet i hufvudsak. Men jag vill dock påpeka, att bolag öfverlåta sina fastigheter icke endast genom att aktier säljas åt andra personer, utan äfven på sådant sätt, att köparen får betala stämpelafgift för fångtet. Sådana öfverlåtelser ske kanske icke i så obetydlig omfattning, som flertalet tror.

Bland de öfverlåtelser af köp, hvilka skett under de tre senaste åren, för hvilka vi hafva statistiska uppgifter, finner man, att bolag upptages hafva öfverlåtit till bolag fastigheter till ett värde af mellan

16 och 32 miljoner kronor årligen, och att enskilda personer köpt af bolag fastigheter till ett värde af mellan 20 och 25 miljoner kronor per år. Med andra ord: bolag ha öfverlåtit fastigheter till ett belopp i rundt tal per år af 50 miljoner kronor. Då samtliga fastighetsköp under de tre åren 1903—1905 i landet uppgått till cirka 400 miljoner kronor per år, finner man således, att bolagens försäljningar utgöra omkring $\frac{1}{8}$ af samtliga försäljningar.

*Angående
särskild be-
skattning af
aktiebolag,
som äga fast
egendom.
(Forts.)*

Den andra förmänen, som bolagen enligt motionärens påstående äga, skulle bestå däri, att de genom försäljning af aktier kunna afhända sig hvilken andel af sin jord, de åstunda, utan att besväräs af landtmäterikostnader för fastställelse af öfverlåtelsen m. m. Emellertid förefaller det åtminstone mig, som om detta påstående skulle ha sin grund i en fullkomlig missuppfattning hos motionären, ty bolagen kunna icke försälja bestämda andelar af sina jordbruksegendomar utan att besväräs af landtmäterikostnader. De kunna visserligen afhända sig ideella andelar genom att sälja aktier, men hvilka andelar af sin jord, de åstunda, kunna de icke försälja. Alltså förfaller detta motionärens påstående.

Den tredje af de påstådda förmånerna skulle vara den, att bolagen kunna försälja sina fastigheter till utlåningar genom att låta aktier öfvergå till dem.

Denna motionärens uppgift är riktig, men jag föreställer mig, att häri icke ligger någon synnerlig fördel för bolagen.

Motionären har på grund af bolagens nu nämnda förmåner föreslagit en skrivelse till Kungl. Maj:t. Hur Kungl. Maj:t enligt motionärens mening bör anordna beskattningen framgår emellertid ej af motionärens motivering. Han säger visserligen, att han tror, att aktiebolag behöfva åläggas »en särskild skatt för deras fasta egendomar här i landet, utgående med högre eller lägre procent i mån af fastigheternas högre eller lägre värden».

Med andra ord, motionären pekar på en progressiv skatt i detta fall. Utskottet har nu, såsom herrarne finna, icke tillmötesgått motionen i afseende på en sådan åtgärd, utan utskottet har föreslagit, att Riksdagen skall aflåta en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning angående höjning af nu gällande stämpelafgift vid lagfart å fång till fast egendom.

Utskottet meddelar, att på lagfart å fång till fastighet åsattes år 1883 en stämpelafgift för bolag till dubbelt så stort belopp som för den enskilde. Den utgår, som bekant, när en enskild person köper fastighet med 60 öre per 100 kronor af taxeringsvärdet, under det bolagen för samma 100 kronor få betala 1 krona 20 öre. Utskottets motivering för sitt skrivelseförslag är densamma, som Kungl. Maj:t i propositionen till 1883 års Riksdag använde, och utskottet tillägger:

»Hvad sålunda tillförne åberopats till stöd för en dylik särskild beskattning i fråga om aktiebolag synes utskottet fortfarande äga giltighet, och det torde för öfrigt knappast kunna förnekas, att de anförda skälen numera framträda med allt större styrka.»

Ja, det har utskottet fullkomligt rätt uti, och denna motivering hade varit fullt riktig, om någon hade kommit med ett förslag att borttaga den högre stämpel, som åligger bolagen. Men samma skäl,

*Angående
särskild be-
skattning af
aktiebolag,
som äga fast
egendom.*

(Forts.)

som funnits för en dylik särskild beskattning, kvarstår ju enligt utskottets uppfattning, och jag har icke heller kunnat finna det utskottet påvisat någon orsak till, att denna stämpel bör höjas.

Det skäl, som varit anledningen till att reservanterna icke kunnat biträda utskottets förslag, är hufvudsakligen, att Kungl. Maj:t uttalat sin afsikt vara att till Riksdagen öfverlämna proposition om en särskild stämpelbeläggning vid öfverlåtelse af aktier. Reservanternas åsikt är, att vi skola invänta detta kommande förslag för att se, om icke de förmåner, som motionären påstått, att bolagen äga, på sådant sätt skulle kunna erhålla en särskild beskattning. Detta har alltså för reservanterna varit det hufvudsakliga skälet. Men jag ber att få påpeka några andra skäl, som jag anser hafva betydelse för frågans bedömande. Den stämpel, bolagen nu får erlägga, utgår såsom jag nämnde, med dubbla beloppet af den stämpel som enskilda få betala. Om nu bolagen vid öfverlåtelsen finge erlägga den vanliga för enskilda gällande stämpelafgiften till staten och insätta den andra lika stora delen af samma afgift på en bank, så kan man beräkna, att detta belopp, som sätts in på banken, under 15 till 16 år med ränta på ränta växer till dubbla storleken. Därmed vill jag alltså säga, att bolagen för sina fastighetsköp faktiskt få erlägga en stämpelafgift hvar 15:de eller 16:de år. Detta förhållande synes mig ganska anmärkningsvärdt, ty härigenom klargöres, att 1883 års lagstiftare genom att för bolag pålägga dubbel stämpelafgift träffat ungefärligen det rätta. Förhållandet är nämligen, att vi för närvarande hafva ett sammanlagdt taxeringsvärde för alla våra fastigheter i riket af något öfver $6\frac{1}{4}$ miljard kronor, och då fastighetsöfverlåtelserna uppgått till cirka 400 miljoner kronor per år i medeltal under de tre förut nämnda åren, utgöra dessa försäljningar mellan en femtondedel och en sextondedel af samtliga fastigheters taxeringsvärde. Således, äfven härvid inträffar, att stämpeln erlägges ånyo hvar 15:de eller 16:de år.

Nu är det emellertid så, att, om skrifvelsen till Kungl. Maj:t affattas på sätt som utskottet föreslagit, rättelse i det påstådda missförhållandet härigenom icke vinnes, ty äfven om man skulle antaga, att bolagen hafva sådana förmåner, som särskildt behöfva beskattas, skulle dock de flesta bolagen undgå denna skatt. Alla äldre bolag, som före den nya skatten lagfarit sina fastigheter, få nämligen ingen beskattning, den kommer att drabba endast de bolag, som köpa nya fastigheter. Men icke endast dessa förstnämnda äldre bolag slippa att betala stämpel, utan äfven de bolag, som köpa en liten bit jord, kanske för några tusen kronor endast, och på denna uppbygga en fastighet till ett värde af miljoner, gå också fria från beskattning. Jag tror alltså icke, att utskottet med sitt skrifvelseförslag har träffat det rätta.

Dessutom vill jag äfven påpeka ett fall, som utskottet nog icke tänkt på, och där det nog icke vore lämpligt att ålägga skatt. Med den lydelse utskottets skrifvelseförslag fått, skulle nämligen skatten också komma att drabba de bolag, hvilka bildats för att köpa jordbruksfastigheter för att skapa egna hem.

Jag har trott mig kunna göra dessa anmärkningar mot utskottets

betänkande, då jag icke kan misstänkas för att i saken hafva målsägareintresse. Jag är nämligen icke bolagsman.

Jag tillåter mig, herr grefve och talman, att yrka afslag på utskottets förslag.

*Angående
särskild be-
skattning af
aktiebolag,
som äga fast
egendom.
(Forts.)*

Herr Cavalli: Den fråga, som här föreligger, är verkligen icke stor, och den siste ärade talaren, som inom utskottet reserverat sig mot dess hemställan, hade för att komma till ett slutyrkande om afslag på utskottets skrivelseförslag näppeligen behöft att så vidlyftigt vidröra hvad motionen innehåller. Motionen har nämligen i vissa delar blifvit af utskottet enhälligt afstyrkt. Endast i ett afseende har utskottet tillstyrkt motionen och det är i fråga om den begärda utredningen om höjning af nu gällande stämpelafgift vid lagfart å fång till fast egendom.

Det förhåller sig så, att stämpeln vid fång till fast egendom, såsom den föregående talaren nämnde, utgör, när den fasta egendomen köpes af enskilda, 60 öre per 100 kronor af taxeringsvärdet och vid fång af aktiebolag det dubbla beloppet. Lagstiftaren har tydligen vid bestämmandet af afgiftens storlek härvidlag utgått från de helt visst faktiska förhållandena, att fastigheter, som äro i aktiebolags ägo, mindre ofta gå i handeln än de, som innehafvas af enskilda. Därför har man satt stämpeln vid bolagens öfverlåtelse till det dubbla beloppet. Nu har man inom utskottet ifrågasatt en utredning om höjning af detta belopp. Hvari skulle då det rättvisa i en sådan framställning ligga?

Jo, mina herrar, rättvisan ligger naturligtvis däri, enligt hvad man kan tänka sig, att de statistiska undersökningarna utvisa, att fastigheten stannar i den enskilde personens hand i medeltal ett visst antal år, under det att medeltalet af den tid, under hvilken den äges af aktiebolagen, är längre, kanske tre till fyra gånger längre. Är denna förutsättning antaglig, så är det icke obefogadt att sätta stämpelskatten vid bolagsfång något högre än den nu är.

Utskottet har icke sagt, att skatten nödvändigt skall höjas, utan utskottet har begärt en utredning angående denna höjning.

Hvad vidare angår det slut, som den siste talaren gjorde, då han delvis riktade sig mot motionen, så måste jag erinra om, att, när han talte om summan af de belopp, till hvilka fastigheter försäljas från bolag till enskilda, detta icke inverkar det allra ringaste på frågans bedömande. Här är nämligen fråga om, hvem som är fångesman, icke om hvem, som är säljare.

Den ärade talaren ansåg, att det är olämpligt att komma med detta förslag nu, då vi vänta en särskild stämpelskatt på aktieöfverlåtelse. Han har icke tänkt den tanken fullt ut, när han säger detta, ty stämpeln på aktieöfverlåtelse, hvarom han talade, skall drabba alla dylika öfverlåtelse. Den, tror jag, kommer att läggas på slutsedel. Men här är fråga om den speciella stämpel, som förekommer vid sökande af lagfart. Dessa båda ärenden äro parallella och träffa hvarandra icke. Den ärade talaren yttrade äfven, att han icke talade i egen sak — han var icke någon bolagsman, som han uttryckte sig. Jag vill då säga, att, enär jag är delägare i bolag, jag kanske talar i

*Angående
särskild be-
skattning af
aktiebolag,
som äga fast
egendom.
(Forts.)*

egen sak, men då jag här talar för, att skatten skall höjas, tror jag icke, att man kan stämpla detta såsom en alltför hög egennytta.

Jag vet mer än väl, inom parentes sagdt, hurudan utgången af utskottets hemställan skall bli här i kammaren. Men jag tror, att man gjorde klokt, om man icke satte en damm för en begäran, hvilken äger ett visst fog för sig. Vore förslaget obefogadt, skulle jag mycket villigt vara med om att slå ned det med min röst, men för detta förslag finnas, synes det mig, skäl.

Den siste ärade talaren anförde slutligen äfven, att aktiebolagen få betala ny stämpel hvar femtonde till sextonde år. De betala ju en dubbel stämpel vid sina fastighetsöfverlåtelser, och han menade, att om man sätter till förräntning den ena hälften, får man den fördubblad på nämnda tid. Ja, det är ju ett bra exempel. Men med lika stor rätt kan man väl då säga, att en person, som har en årsinkomst af 6,000 kronor, borde sätta in denna summa på en bank i stället för att använda den. Ty då hade han ju samma summa fördubblad på 15 till 16 år. Men i många fall gör han icke så, han kan icke göra det, ty han måste ju under denna tid också ha något att lefva af. Likartadt är förhållandet med staten. Den kan icke kapitalisera dessa stämpelafgifter, utan måste låta dem ingå bland sina öfriga inkomster och år efter år användas till löpande utgifter.

Jag vet, att jag kämpar för en hopplös sak, men jag yrkar likväl bifall till utskottets hemställan.

Herr Hedenlund: Herr greve och talman! När jag genomläste den föreliggande motionen, trodde jag knappast, att den skulle kunna komma från utskottet med lifvet, och i denna min förmodan har jag på sätt och vis fått rätt, då utskottet icke gått med på motionärens yrkande utan ansett, att det kan vara nog med en utredning, som skulle omfatta allenast frågan om höjning af den nuvarande lagfartsstämpeln vid bolags förvärf af fast egendom. I hvarje fall har dock motionen verkat befruktande på utskottet, ty det kommer nu i sin ordning och föreslår en skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning angående höjning af den stämpelafgift, bolagen nu erlägga vid lagfart å fång till fast egendom.

Utskottets högt ärade ordförande sade, att frågan var liten, och det må så vara, men jag har under min korta riksdagstid fått den uppfattning, att denna kammare icke är någon vän af skrivelser till Kungl. Maj:t, när icke allvarligare behof därför föreligga. Jag måste då göra mig den frågan: finnas verkligen några talande skäl för att här aflåta en dylik skrifvelse? Jag har måst besvara denna fråga nekande.

Motionären börjar sin motivering med uttalandet: »att aktiebolag tagit och fortfarande taga stora sträckor af vårt land i besittning, är visserligen ingen glädjande företeelse», men det kan väl i alla fall icke ha varit motionärens mening att genom någon sorts prohibitiv lagstiftning förhindra bolag att förvärfa fast egendom och därigenom råda bot för detta förmenta onda. Någon egentlig inkomst af betydelse kan väl ej heller denna ökade lagfartsstämpel tillföra staten. Återstår alltså endast att se efter, om denna ökade stämpel kan vara

en gärd åt rättvisan. Den förste ärade talaren har emellertid påpekat, att aktiebolagen genom den dubbla lagfartsstämpel, de nu ha att erlägga, till fullo betala sin tribut af denna skatt till staten. Han har vidare påpekat, att en kungl. proposition utlofvats, hvilken skall omfatta en särskild omsättningsskatt på öfverlåtelser af aktier. Han skulle kunna hafva tillagt, att det redan nu finnes stämpelskatt vid utfärdandet af aktier, och att åtminstone aktiebolag och aktieägare tillsammans i många fall betala dubbel inkomstskatt. Han hade vidare kunnat fästa uppmärksamheten därpå, att lagfartsstämpel ofta icke betalas alls, såsom ju fallet är, då fast egendom öfvergår till annan person genom fång på grund af arf eller giftorätt. Utskottets högt värderade ordförande påvisade, att den i utsikt ställda omsättningsskatten å aktier kommer att träffa alla aktiebolag och icke uteslutande dem, som äga fastighet, men detta kan väl icke vara något skäl att belägga bolag af denna senare kategori med en ytterligare extrabeskattning. —

*Angående
särskild be-
skattning af
aktiebolag,
som äga fast
egendom.
(Forts.)*

Nej, jag har icke kunnat frigöra mig från den uppfattningen, att det här mindre gällt ett offer åt rättvisan än att komma åt bolagen med en extra beskattning, och jag tycker mig åtminstone i motionen kunna se ett visst utslag af den animositet, som råder mot bolagen, och hvilken animositet jag så mycket mera beklagar, som i vårt kapitalfattiga land kapitalsammanslagning enligt min uppfattning är både nyttig och nödvändig.

Det kan finnas och det finnes med säkerhet bolag, hvilkas verksamhet icke uteslutande varit af godo, men jag är fullt öfvertygad om, att, därest man skulle till fullo uppgöra bolagens debet och kredit, man måste gifva dem det erkännandet, att de varit till mycket större nytta än skada. Jag kan därför icke vara med om att gifva dem en ogynnsam särställning genom en extra beskattning, utan vågar, herr talman, på grund af hvad jag haft äran anföra, yrka afslag på utskottets hemställan.

Herr Hammarström: Jag har begärt ordet för att gifva till känna, att, om jag varit i tillfälle att deltaga i denna frågas behandling inom utskottet, jag icke hade kunnat biträda det slut, hvartill utskottet kommit, utan nödgats förena mig med de reservanter, som yrkat afslag å motionen.

Man kan ju tycka, att här endast är fråga om en oskyldig skrifvelse med begäran om utredning. Men Riksdagen har så många gånger förut fått erfara, att sådana där oskyldiga skrifvelseförslag kunna föra med sig konsekvenser, hvilka man just icke tänkt sig, när man skref. Och icke minst bevillningsutskottet har, i första hand, fått göra den erfarenheten.

Motionären har ifrågasatt »huruvida icke sådana aktiebolag, som här i landet äga fast egendom, rättvisligen böra vidkännas särskild beskattning för de förmåner, som äro dem förunnade framför andra enskilda fastighetsägare i riket». Utskottet har såtillvida följt motionären, att det i sitt förslag till skrifvelse hemställt om utredning angående stämpeln vid lagfart å fång till fast egendom, som förvärfvas af aktiebolag, *oafsedt fastighetens beskaffenhet*.

Ser man emellertid på motionens motivering, torde man väl, ehuru,

Angående särskild beskattning af aktiebolag, som äga fast egendom.
(Forts.)

såsom utskottet anmärkt, motionen är oklar till sin innebörd, i allt fall kunna komma på det klara med, att motionen afser uteslutande jordbruksfastighet. Huruvida det nu varit förhållandena i landets norra eller södra eller möjligen västra delar, som stått för motionären vid motionens affattande, kan man icke med visshet veta. Men i hvarje fall synes det ganska tydligt, att han tänkt på förhållanden, som beröra endast jordbruksfastighet. Om och i hvad mån skäl kunna finnas att beskatta sådan fastighet högre, då den tillhör bolag än då den är i enskild ägo, är något, hvarpå så mycket mindre är nödigt nu ingå, som utskottet icke inlåtit sig på den frågan. Men det torde väl kunna antagas, att, för så vidt sådana skäl finnas, de öfver hufvud icke äro af beskaffenhet att äga tillämpning på annan fast egendom än jordbruksfastighet. Det finnes väl ingen anledning att med särskildt högre skatt söka träffa en fastighet, afsedd för drifvande af industriell verksamhet endast därför, att det är ett bolag, som drifver verksamheten. Ett dylikt företag *kan* ju visserligen vara mycket bärkraftigt i beskattningshänseende, men så saknar ju icke heller den nuvarande skattelagstiftningen utvägar att tillgodogöra sig detta förhållande. Att lägga någon extra skatt på de fastigheter, däri företaget drifves, torde näppeligen finnas fog för. Sammalunda torde förhållandet vara med fastigheter, inredda till bostadslägenheter. Alldeles oafsedt att det finnes bolagsfastigheter af sistnämnda slag, hvilka användas icke hufvudsakligen i lukrativt utan kanske snarare i filantropiskt syfte, så är det väl gifvet, att i den mån en förhöjd skatt skulle komma att drabba bolag, hvilka hafva fastigheter till uthyrning, det i sista hand icke blefve bolaget utan hyresgästerna, som finge betala förhöjningen.

Vill man alltså gå motionären till mötes, kan det ifrågasättas, om icke skäl finnas att inskränka frågan till jordbruksfastigheter. Men för öfrigt förefaller det mig, som om motionären skulle ha anledning att vara mindre belåten med den vändning, utskottet gifvit hans förslag. Det torde nämligen vara tämligen säkert, att en beskattning med den effektivitet, som motionären afsett, näppeligen kan åstadkommas genom en stämpelskatt.

Det synes mig också, att af den motivering utskottet gifvit — hvilken motivering ju skulle komma att inflyta i en eventuell Riksdagens skrifvelse — Kungl. Maj:t icke skulle hafva synnerligt stor vägledning för den ifrågasatta utredningen och för bedömande af huruvida resultatet af en sådan utredning verkligen skulle kunna bli acceptabelt för Riksdagen. Riksdagen har för öfrigt under de senare åren varit ganska frikostig med skrivelser angående ändringar i stämpelförordningen. Man behöfver blott kasta en blick i bilagan till justitieombudsmannens senaste ämbetsberättelse för att se, att många sådana skrifvelseförslag fortfarande äro beroende på Kungl. Maj:ts handläggning; och jag kan icke finna, att här förebragts tillräckliga skäl för att öka antalet af dessa skrivelser med ännu en.

Herr Wallenberg: Jag är liksom bevillningsutskottets ordförande fullkomligt öfvertygad, att denna motion kommer att hamna i papperskorgen. Men då den möjligen kan komma upp igen, vill jag redan nu säga, att jag icke kan biträda den motivering, som här anförts,

nämligen att därför att fastigheterna icke omsättas lika hastigt, då de äro i aktiebolags händer, som då de befinna sig i enskildes händer, så böra de i förra fallet drabbas af en högre stämpelafgift. Jag skall be, att här först företes bevis på att det är för landet nyttigt, att den fasta egendomen så där lifligt går ur hand i hand. Jag betvivlar dock, att det förhåller sig så.

Angående särskild beskattning af aktiebolag, som äga fast egendom.
(Forts.)

För öfrigt vill jag vid detta tillfälle säga, att då man klagat öfver — och med rätta — att riksdagsarbetet år från år ökas och detta redan nu till den grad, att man är i färd med att omlägga ärendenas behandling, så synes det mig, att man bör iakttaga försiktighet vid afgifvande af enskilda motioner, ty dessa öka ju riksdagsarbetet i en häpnadsväckande grad. Motionsfloden stiger år från år, och jag misstänker, att det slutar med att Riksdagen får utsträcka sin arbetstid för att kanske längre fram blifva permanent, och detta skulle enligt mitt begrepp vara mycket sorgligt. Att landets lagstiftning ändras och utvecklas i öfverensstämmelse med tidens kraf, det är ju både önskligt och naturligt, men alla dessa utväxter på den gamla stammen, som tillkomma genom enskilda motionärers hugskott, dem anser jag för min del icke vara nyttiga.

Hvad nu särskildt skattelagstiftningen beträffar, så är det min åsikt, att den måste framföras fullt planmässigt, så att den icke medför ett olidligt osäkerhetstillstånd. Skatter beröra alltid mer eller mindre våra produktiva näringar, och för dem är stabilitet ett livsvillkor. Hvarje oberäknelig eller rörlig faktor verkar på dem förlamande. Och jag frågar: hvart skall det för öfrigt leda med alla dessa enskilda skattepåhitt? Här kommer en, som är gift; han vill hafva skatt på ungarlar. Här kommer en, som har barn; han vill hafva skatt på dem som icke hafva barn. Så kommer en, som icke tycker om sött; därför vill han att sockerskatten skall ökas. Och slutligen kommer en, som icke har aktier; därför vill han åt dem som äga aktier.

Jag är öfverens med statsutskottets ordförande, när han på förmiddagen yttrade, att han ansåge det vara sin plikt att stäffa, att man motionerade och voterade högre löner och förmåner åt sina vänner och bekanta, men jag anser det vara fullkomligt lika viktigt, att det icke tillstoddes att genom motioner åstadkomma, att man får lägga skatt på, om icke sina ovänner, så dock dem hvilka man afundas. Mig synes det för öfrigt, att vår skatteminister — som i hvardagslag kallas finansminister — är så flitig och uppfinningsrik, att han icke behöfver några frivilliga medarbetare, lika litet som vi behöfva uppmuntra några enskilda skattepåläggare. Skatter få vi nog tillräckligt och mer än hvad vi önska, och vi behöfva minsann icke taga hänsyn till några enskilda motionärers förböner.

Jag yrkar afslag på utskottets hemställan.

Herr Cavalli: Jag skulle förvisso icke hafva besvärat kammaren med att åhöra mig ytterligare, därest icke den siste ärade talaren hade öfverfört sitt anförande på en terräng, där jag hoppas, att han måtte röna motsägelse inom Första Kammaren. Detta hans anförande innehöll i korta drag, att allt hvad enskilda motioner heter i stort sedt är, om icke ett oting, så dock ett ganska vanskligt ting, och att ut-

Angående skottens uppgift egentligen skulle vara att klubba ihjäl dem. Det särskild be- kan ju tyckas, att en gammal utskottsordförande skulle vara ytterst skattning af tacksam för detta, isynnerhet om han finge inskränka utlåtandenas aktiebolag, motivering, ty då ginge utskottsarbetet lättare. Men jag ber att få som äga fast egendom. motsätta mig den tanken, att Riksdagen skall på detta område afhända sig initiativet. Hellre ett eller annat hugskott, som icke är så väl (Forts.) motiveradt, än att Riksdagen skall afstå från denna sin rätt, och detta minst på ett område, där Riksdagen är allena beslutande.

Jag medgifver gärna och villigt, att såsom den ärade talaren framhöll det kräfvdes system för skattelagstiftningen, och jag har intet emot, att detta system får omhänderhafvas af finansministern. Men ingen har lidit på att uppslag kommit från representationen, och jag vågar påstå, att de skattereformer, som på senare tider tillkommit, hafva till väsentlig del berott just på initiativ från representationen.

Jag har i själfva saken ingenting vidare att tillägga, men *meo voto* skola Riksdagen och dess ledamöter icke afhända sig initiativrätt i ting, som tillhöra Riksdagens handläggning.

Friherre Klingspor: Det synes mig att bevillningsutskottets ordförande knappast borde hafva gjort så stor affär af denna fråga, ty den kan bestämdt icke inrymmas bland dem, som äro af synnerlig vikt för Riksdagen att taga vara på.

Jag ogillar hela grundtanken i det väckta förslaget. Här har motionären mest hållit sig vid jordbruket och framhållit, att detta bör stödjas förmodligen genom att försvåra bolagsbildning. Hvad norra Sverige beträffar, ogilla många den där pågående bolagsbildningen, emedan denna tagit väl stor omfattning. Denna bolagsbildning afser ju mest att trygga sågverksindustrien och måste i detta syfte behärska stora vidder, och det själfständiga jordbruket i dessa trakter torde väl få plats, där det *kan* bedrivas. Komma vi till mellersta Sverige, så finna vi, att de bäst skötta jordbruken där ofta äro sådana, som äro i de rika bruksbolagens händer. Dessa kunna lägga på jordbruket ganska ansefliga summor och ordna förhållandena med afseende å kreatursbesättningen och dylikt, så att det hela blir förstklassigt skött. Om dessa egendommar icke varit i bruksbolagens händer, så vill jag påstå, att de aldrig kunnat visas i ett sådant skick. Komma vi åter till södra delen af Sverige, så är det endast undantagsvis, som rena jordbruk äro i bolags händer, och detta därför att bolagens administrationskostnader äro i regel så stora, att bolagsformen beträffande dylik fastighet icke är eftersträfvansvärd. Denna form kan således komma i fråga endast vid afvecklingar och stundom eljes, när det är fråga om stora egendommar vid arfskiften eller dylikt.

Men när vi nu erkänna, att bolagsformen är en god och ofta nödvändig form för äganderätt och att den under de senare åren varit en ytterst viktig faktor i affärslifvet, så bör man icke göra något, som kan försvåra användningen af denna form i de fall, där den behöfves.

Vidare har bolagsformen förekommit, då man velat stycka en större egendom i mindre brukningsdelar. För att underlätta detta har då ett bolag inköpt gården och sedan utstyckat den. Detta är ju en form, som har tillfällig varaktighet, då ju dessa fastigheter sedermera

delvis säljas till olika personer. Här har man således att göra med en hastig öfvergångsform, där stämpelafgiften mycket snart förnyas.

Såsom herr Åkerberg visade, kan man vidare säga, att de statistiska siffrorna ådagalägga, att med den omflyttning af fastigheter, som för närvarande äger rum under bolagsformen, kommer stämpelafgiften ändå att inflyta efter samma tidsperioder i enlighet med hvad man i allmänhet beräknar. Därtill kommer det skäl, som herr Wallenberg framhöll och hvilket jag anser innebära en grundsats, som icke får förglömmas, nämligen att det är en falsk uppfattning, om man anser det vara en fördel, att jordbruksfastigheter ofta gå i handeln. Förr i tiden ansåg man det vara en olycka, att dylika fastigheter behandlades såsom en affärsvara. Det kan icke annat än vara en fördel för landet, att sådana täta omflyttningar undvikas, och kammaren har därför icke anledning att bifalla det nu föreliggande förslaget.

*Angående
särskild be-
skuttning af
aktiebolag,
som äga fast
egendom.
(Forts.)*

Grefve Hamilton, Raoul: Det är mig omöjligt att underlåta att opponera mig mot den blomstermålning, med hvilken den siste ärade talaren framkommit rörande bolags förvärf af jordbruksfastighet. Det torde vara otvifvelaktigt, att det är vida bättre, att jordbruksfastigheterna ligga i enskildes händer, ty en enskild egendomsägare är icke endast intresserad af sin jordbruksfastighet, utan äfven af hela den ort, där egendomen är belägen; och intresserad af att det folk, som bor på hans egendom, befinner sig i välmåga.

Bolagsmannen har ett annat intresse. Han har nämligen intresse af att se till, att han får så stor utdelning som möjligt på sin kupong och äfven att genom värdestegring det kapital, som han har nedlagt i aktier, kan gifva honom vinst.

Det är tydligt att det finnes många bolag, som sköta sina jordbruksfastigheter mönstergillt, men där finnas äfven andra, som icke göra det. Och i hvarje fall är disponenten för det bolag, som har jordbruksfastighet, utsatt för påtryckningar från bolagsmännen — hvilka kanhända knappast veta hvar egendomen är belägen och hvilka icke hafva något intresse för vare sig egendomen eller orten — påtryckningar i syfte att bereda bolagsmännen höga utdelningar.

Nu är det tydligt och klart, att bolagen på grund af nuvarande bestämmelser rörande stämpelbeläggning vid lagfart stå i en gynnsammare ställning än den enskilde, ty aktierna kunna öfvergå från den ene ägaren till den andre och jordbruksfastigheten kan således äfven öfvergå från den ene till den andre blott genom försäljning af aktier, utan att lagfartsstämpel behöfver erläggas.

Jag vill icke påstå, att denna fråga är af så stor vikt, men det förhåller sig i alla fall så, att skatten icke drabbar med den rättvisa som önskligt vore.

Visserligen är det sant, såsom en aktad talare på stockholmsbanken har sagt, att man skall låta regeringen i vissa fall taga initiativet, men jag delar fullkomligt den aktade utskottsordförandens åsikt att det är en bland Riksdagens förnämsta rättigheter att i sådana saker som denna själf taga initiativ och i hvarje fall se till, att skatten drabbar där den bör drabba och att den drabbar på ett rättvist sätt.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes jämligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu föredragna betänkande hemställt samt vidare på afslag därå; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid ånyo skedd föredragning af lagutskottets den 22 och 24 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 14, i anledning af väckt motion angående behörighet för gift kvinna att under vissa villkor vara förmyndare för sin man, som förklarats omyndig, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

*Ifrågasatt
befogenhet
för gift
kvinna att
utan mannens
samtycke
drifva
näringsyrke.* Föredrogs ånyo lagutskottets den 22 och 24 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 15, i anledning af väckt motion angående befogenhet för gift kvinna, som sammanlefver med sin man, att idka handel eller annat näringsyrke.

I en inom Första Kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, n:o 8, hade herr *K. H. Bergendahl* hemställt, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, »det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan lagändring, att gift kvinna, som med mannen sammanlefver, må äga rätt att, oberoende af mannens samtycke och ansvarighet för uppkommande gäld, efter domstols pröfning idka handel eller annat näringsyrke.»

Utskottet hade på anförda grunder hemställt, att förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Bergendahl: Utskottet har i sitt betänkande erinrat, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t år 1903 begärt revision af lagstiftningen rörande den gifta kvinnans rättsliga ställning och därvid äfven berört den fråga, som blifvit i denna motion upptagen. Då detta varit anledningen till, att utskottet afstyrkt den gjorda framställningen, vågar jag väl knappast göra ett yrkande i strid mot utskottets hemställan, men jag ber att med några ord få ställa frågan i något bjärtare belysning, än den erhållit i utskottets utlåtande.

Jag hade trott, att den jämförelsevis lilla lagändring, som här blifvit ifrågasatt, skulle kunna vidtagas utan afbidan på den mera omfattande revisionen. Jag anser nämligen, att här råder ett missförhållande, som bör rättas, och jag skall be att med exempel ur lefvande lifvet få påvisa tillvaron af ett sådant missförhållande.

Såsom af betänkandet framgår, gäller nu det stadgandet, att gift kvinna, som sammanlefver med mannen, må idka handel eller annat näringsyrke, under förutsättning att mannen därtill gifver sitt samtycke och ansvarar för de förbindelser, som i och för rörelsen ingås. Detta stadgande är hämtadt från äldre författningar, nämligen handels-

fabriks- och handtverksordningarna af år 1846. Men äfven före den tiden var det brukligt, att gift kvinna dref något särskildt näringsyrke, och af en förordning från år 1798 framgår, att därför fordrats ett särskildt samtycke, icke af mannen, men väl af myndighet. Det är till denna äldre lagbestämmelse som jag velat för visst fall återföra det nuvarande stadgandet.

Det har synts mig, att det icke är alldeles följdriktigt af lagstiftningen att medgifva den gifta kvinnan rätt att utan mannens samtycke fritt disponera öfver viss egendom, men däremot icke tillåta henne att använda denna egendom just för det ändamål, som hon anser lämpligast, nämligen för att insätta den i en rörelse, som hon själf vill bedriva. Hon har kanhända just det rörelsekapital, som erfordras, hon har den egendom, som kan för rörelsen behöfvas, men hon får icke använda denna egendom för ifrågavarande ändamål utan mannens samtycke.

Jag skulle icke hafva besvärat Riksdagen med denna fråga, om jag icke ställts inför några fall, som på mig verkat mycket uppörande och som gjort, att jag ansett det vara min plikt att bringa frågan på tal under hopp om en snar lagändring.

Det var en ännu ogift kvinna, som dref en rätt omfattande och ganska gifvande rörelse, nämligen konditori- och bagerirörelse. Så skulle hon gifta sig, och det var öfverenskommet mellan de båda blifvande makarna, att denna rörelse skulle fortsättas. Det skedde också och rörelsen fortgick under någon tid efter äktenskapets ingående utan störande afbrott, men omsider uppstodo vissa missälligheter inom familjen, och mannen hotade med att återkalla det samtycke, han gifvit, och den borgen, som han låtit ställa för att hans hustru skulle få fortsätta rörelsen. För att förmå mannen att afstå därifrån måste hustrun göra en del eftergifter, som voro för familjens ekonomi mycket skadliga. Så gick det någon tid på eftergifternas väg, men en dag återkallade mannen helt och hållet sitt samtycke och sin borgen, och hustrun var därigenom lagligen urståndssatt att fortsätta den rörelse, som hon drivit under lång tid samt hvarmed hon hade funnit sig mycket tillfreds och hvilken tillika för familjen varit mycket gynnsam. Det är ju icke underligt, att hon kände sig synnerligen upprörd af detta förhållande och att hon icke kunde förstå, att lagen skulle lägga hinder i vägen för henne att driva en näring, som hon under så många år visat sig vara fullt vuxen att sköta.

Jag har alltid tyckt, att lagstiftningen i detta fall har företett bilden af en person, som räcker fram sin hand för att gifva något, men när man kommer för att taga hvad den handen har att bjuda, så äro fingrarna tillslutna och man får icke mycket af den gifva som lockade. Jag tror, att en snar lagändring i förevarande afseende är påkallad, men då emellertid lagutskottet ansett, att denna fråga snart skall blifva föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet, så vill jag, herr grefve och talman, icke göra något särskildt yrkande.

Herr Trygger: Då den ärade motionären icke har gjort något särskildt yrkande, skulle jag icke hafva behöft yttra mig, därest man

*Ifrågasatt
befogenhet
för gift
kvinna att
utan mannens
samtycke
drifva
näringsyrke.
(Forts.)*

*Ifrågagatt
befogenhet
för gift
kvinna att
utan mannens
samiycke
drifva
näringsyrke.
(Forts.)*

icke af hans framställning kunnat få det intrycket, att utskottet ej ställt sig välvilligt till motionen.

Utskottet har åberopat, att det tarivas flera lagändringar för att genomföra den tanke, som motionären här har framställt, och att frågan ligger under utredning. Detta har för utskottet varit tillräckliga skäl att afstyrka motionen. Att utskottet icke har ställt sig afvisande mot de förslag af motionären, hvilka gå ut på att förbättra den gifta kvinnans ställning, ser man däraf, att ehuru utskottet kunnat åberopa samma formella skäl med afseende å den i föregående betänkande behandlade motionen; så har utskottet icke gjort detta, utan tillstyrkt densamma. I det fallet kräfvades det nämligen endast en enkel lagändring, som kan göras när som helst.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 22 och 24 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 16, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t, angående lättnad i värnpliktstjänstgöringen för värnpliktige, som genom den frivilliga skytterörelsen tillägnat sig fullgod skjutskicklighet, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs och lades till handlingarna bevillningsutskottets den 21 och 22 innevarande februari bordlagda memorial n:o 11, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande vissa delar af bevillningsutskottets betänkande n:o 7, i anledning af väckta motioner angående ändringar i gällande brännvinsförsäljningsförordning.

*Ifrågagatt
revision af
lagen om
fosterbarns
vård.*

Föredrogs ånyo lagutskottets den 21 och 22 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 12, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående revision af lagen om fosterbarns vård.

Med föranledande af en inom Andra Kammaren af herr *R. A. Wawrinsky* i Saltsjöbaden väckt, till lagutskottets förberedande behandling öfverlämnad motion, n:o 12, hade utskottet i förevarande utlåtande hemställt, att Riksdagen, med bifall till ifrågavarande motion, måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta snarast möjligt företaga en revision af lagen om fosterbarns vård, samt därefter för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill revisionen gäfve anledning.

Herr Sjöcrona: Jag skänker mitt fulla erkännande åt det varma intresse och det arbete, som motionären nedlagt på ästadkommande af utredning i denna mycket viktiga angelägenhet. Jag är också med motionären och lagutskottet fullt ense däri, att lagen af den 6 juni 1902 om fosterbarns vård hittills icke vunnit den vidsträckta tillämpning, som varit önskelig, hvaraf följden också blifvit, att verkningarna af denna lag heller icke utfallit så, som man kunde hafva önskat. Och jag är med motionären och utskottet också fullt ense däri, att man bör göra allt hvad man rimligen kan för att vinna det behjärtansvärda mål, som åsyftas med denna lag. Men jag är ändå mycket tveksam, huruvida det må vara rätt och skäligt, att Riksdagen nu skulle öka antalet af de många hos regeringen hvilande skrivelserna med ytterligare en och däri begära en fullständig omarbetning på alldeles nya grunder utaf en lag, som icke kunnat tillämpas mera än 5 år. Jag säger med flit *icke kunnat tillämpas* i stället för *icke varit tillämpad*, ty denna lag har naturligtvis kunnat tillämpas från den 1 januari 1903, då densamma trädde i kraft, men visst är, att den icke varit i tillämpning under denna tid, ja, att den ännu icke kan sägas vara i full tillämpning. Sådant kan icke ske med en sådan lag som denna, förrän densamma, så att säga, till sitt innehåll inträngt i folkmedvetandet. Och vi kunna väl alla vara ganska ense därom, att kanske flertalet af vårt lands hela befolkning i denna stund icke ens vet, att här finnes någon lag angående fosterbarns vård, än mindre hvad densamma innehåller.

Hvad hälsovårdsnämndens ledamöter angår, hafva de visserligen, om de händelsevis varit närvarande i kyrkan, då det tillkännagafs, att en sådan lag var utfärdad, fått veta, att det finnes en lag om fosterbarns vård, men icke heller mera. De hafva icke där hört talas om att denna lag innehåller föreskrifter för hälsovårdsnämnderna att öfvervaka lagens tillämpning. Och jag vågar tro, att kammarens ledamöter gjort samma erfarenhet som jag, att hälsovårdsnämndernas medlemmar ingalunda, efter det de hört ett sådant tillkännagifvande i kyrkan, sätta sig ned i kyrkans arkiv eller låna hem Svensk författningssamling för att noga studera de lagar, som omförmålas från predikstolen. Kännedom om sådana lagar vinnes genom muntliga meddelanden, genom upplysningar i tidningarna och genom de lageditioner, som vi hafva till vår disposition och som, i parentes sagdt, äro ganska dyra. Jag tror icke, att alla ledamöter af hälsovårdsnämnd hålla sig med lagböcker, och de som göra det köpa säkerligen icke nya sådana hvar år, icke ens hvarannat eller hvar tredje år. Om man nu kan vara af olika meningar rörande beviskraften hos de yttranden af åtskilliga läkare, som motionären åberopat, så är det åtminstone ett förhållande, som framgår af dessa yttranden såsom alldeles obestriddligt riktigt, och detta är, att ännu i vårt land mångestades råder fullständig okunnighet om hvad denna lag innehåller och att hälsovårdsnämnderna i betänkligen mån försumma att fullgöra de skyldigheter, som denna lag ålägger dem, vare sig det nu sker till följd af obekantskap med lagens innehåll eller af likgiltighet för uppfyllandet af dess förpliktelser. Nu är det ju visserligen så, att enhvar i vårt land är skyldig att känna till de lagar och författningar, som äro utfärdade, och är underkastad det ansvar eller den påföljd, som

*Ifrågasatt
revision af
agen om
fosterbarns
vård.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
revision af
lagen om
fosterbarns
vård.*

(Forts.)

hvarje lag stadgar, om man icke ställer sig den till efterrättelse. Men däraf kan naturligtvis icke följa, att, då man skall fälla ett omdöme om lämpligheten hos en lags bestämmelser, man får uttala en förkastelsedom öfver dessa bestämmelser, därför att de icke varit tillämpade. Bestämmelserna kunna ju vara fullt lämpliga, fastän de icke tillämpats.

Hvad nu bestämmelserna i denna lag angår, så bör man vid stiftande af sådan lag och alla därmed jämförliga noga hafva för ögonen den gamla satsen, att »det bästa kan vara fiende till det goda», och väl se till, att man icke ställer anspråken så högt, att man snarare stjälper än hjälper och att fosterbarnsvården kanske helt och hållet uteblir i många fall, där sådan vård just skulle vara af omständigheterna synnerligen väl påkallad.

Nu säger utskottet, att den ingående utredning motionären förebragt enligt utskottets mening lämnar bevis för att ifrågavarande lag lider af brister, som kommit den att i väsentlig mån förfela sitt ändamål, och att således förändringar i densamma äro af behovet påkallade. Jag kan för min del icke instämma i detta. De många yttrandena af läkare innehålla deras från läkaresynpunkt gällande uppfattning om hvad de anse skulle vara det bästa och lämpligaste i fråga om lagbestämmelser i detta ämne, och det är klart att från läkaresynpunkt vill man naturligtvis gärna framställa högre anspråk, än hvad man från lämplighetssynpunkt anser sig kunna göra, af skäl jag redan förut antydte.

Den kommitté som afgaf förslag till denna lag hade föreslagit koncessionstvång, men på grund af framställda erinringar i de af ämbetsmyndigheterna afgifna utlåtandena och på skäl, som dåvarande civilministern anförde och hvilka finnas återgifna i utskottets betänkande och motionen, ansåg man klokast att stanna vid anmälningsplikt, skyldighet för enhvar som tog emot fosterbarn under sådana förhållanden, som lagen omförmåler, att i stad inom tre och på landet inom fjorton dagar därom göra anmälan, så att hälsovårdsnämnden kunde blifva i tillfälle bedöma om uppfostraren vore lämplig, om lokalen vore lämplig och i öfrigt öfvervaka, att allt skedde i rätt ordning.

Nu säger motionären och utskottet, att denna anmälningsplikt visat sig vara ett alltför svagt verkande medel ur kontrollsynpunkt. Jag vågar säga, att hvarken motionären eller utskottet eller Riksdagen kan uttala något bestämdt omdöme härom, ty lagen har icke varit allmänt tillämpad af skäl jag redan antydte och man kan ju icke fälla omdöme om en bestämmelse, förrän man varit i tillfälle att se hur den verkar.

Det har anmärkts att med denna anmälningsplikt skulle ett barn kunna under de fjorton dagar som passera mellan mottagandet och anmälningen blifva utsatt för vanvård. Teoretiskt kan man icke förneka riktigheten af detta, men alla dessa olika uttalanden innehålla icke ett enda exempel på att så varit förhållandet. Nu tro utskottet och motionären, att detta skulle kunna helt och hållet afhjälpas om man blott finge koncessionstvång, men det blir alldeles samma förhållande med detta som med anmälningsplikten. Om den som vill taga ett fosterbarn icke bryr sig om att söka tillstånd att upptaga barnet till fostran och hälsovårdsnämnden icke bryr sig om att taga reda på att så sker

inträder alldeles samma förhållande som med anmälningsplikten. Den blir utan verkan.

Sedan är det en annan grundsats, om hvilken kommittén, Kungl. Maj:t och Riksdagen varit fullständigt eniga, och det är, att denna lag icke skall äga tillämpning i andra fall än när det betingas ersättning för att man tar emot barn till uppfostran. Jag menar, att man nog i vårt land icke skulle känna sig tilltalad af en lag, som föreskrefve, att man icke får af barmhärtighet taga ett barn till fostran, huru lämplig man därtill än må vara, förrän man fått tillstånd att utföva sådan verksamhet. Likaledes hvilat den gällande lagen på den grundsatsen, att den icke bör äga tillämpning på styfföräldrar, farföräldrar, morföräldrar och förmyndare, och det är lätt att inse anledningen till detta. Jag tror icke heller, att det skulle anses lämpligt att i vårt land föreskrifva sådan skyldighet för dessa personer. Nu vill emellertid utskottet helt och hållet kasta öfver bord dessa grundsatser, på hvilka den för sex år sedan antagna lagen helt och hållet hvilat.

Sedan säger utskottet på slutet, att, såsom motionären jämväl ifrågasatt, det bör vid en eventuell omarbetning af ifrågavarande lag undersökas, huruvida hälsovårds- och kommunalnämnderna med sina många göromål af olika slag verkligen äro skickade att handhafva öfvervakandet öfver fosterbarnens vård, samt hvilka kontrollföreskrifter i allmänhet, som kunna för lagens efterlefnad anses erforderliga.

Jag kan ju i viss mån instämma med utskottet däri, att, såsom jag redan antydtt, hälsovårdsnämnderna hittills icke hafva skött sig så väl, som man kunnat önska, men det har nog i många fall berott därpå, att de icke haft kunskap om lagen, och för öfrigt vill jag nämna, att det finns mångfaldiga kommuner i vårt land, där fosterbarnsvård icke förekommer, och då är det ju helt naturligt, att förste provinsialläkarna icke kunna få några uppgifter från dessa kommuner. Därför kan det också mycket lätt förklaras, att exempelvis förste provinsialläkaren i Skaraborgs län det ena året efter det andra i sin berättelse sagt, att han angående späda barns vård icke har några uppgifter eller högst få att lämna. Det har icke varit något särskildt att anmärka. Men i öfrigt vågar jag hålla före, att, om hälsovårdsnämnderna begagnade sig af den utväg som lagen anvisar, nämligen att använda manliga och kvinnliga biträden, skulle de mycket väl kunna gå i land med lösandet af den uppgift, som blifvit dem förelagd. Det inhämtas också af dessa läkareyttranden, att i de fall, där det visar sig att något blifvit gjort, har detta berott på att man anlitat sådana biträden.

Jag skulle för min del tro, att man kunde vinna icke så litet, om ifrån civildepartementet utfärdades ett cirkulär till länsstyrelserna med anmodan att på lämpligt sätt erinra hälsovårdsnämnderna och kommunalnämnderna inom länen om innehållet af denna lag och nödvändigheten att verkligen ställa sig densamma till efterrättelse, och om tillika länsmännen finge befallning att under sina tjänsteresor undersöka, huruvida barn fostrades, som icke blifvit vederbörligen anmälda, eller fostrades på ett sätt, som icke kunde godkännas. Så har man gjort i flera län, bland annat i det, där jag varit styresman, i fråga om besörjandet af fattigvård, och man har anledning att vänta sig icke så dåligt resultat af detta förfarande. Skall man emellertid vidtaga åtgärder för

*Ifrågasatt
revision af
lagen om
fosterbarns
vård.*

(Forts.)

åstadkommande af bättre kontroll, är detta en fråga för sig, men icke bör man sammanbinda den med en total omarbetning af en lag, som ännu knappt är tillräckligt känd i vårt land. Om emellertid en sådan utväg, som jag antydtt, skulle kunna anlitas, tror jag, att vi åtminstone ännu så länge kunna vänta med att skriva äfven om förändrade kontrollföreskrifter.

Jag har ansett det vara min skyldighet att fästa kammarens uppmärksamhet på dessa förhållanden. Det är sannerligen icke lyckligt ställt i ett land, om man år efter år skall förnöta tid och krafter på att oupphörligt ändra bestående lagar, till och med sådana, som icke varit gällande mer än ett fåtal år. Det är bättre om man söker se till, att lagarne efterleivas än att oupphörligt ändra dem. För att sätta kammaren i tillfälle att nu uttala sin åsikt om detta, tillåter jag mig yrka afslag å utskottets betänkande.

Herr Trygger: Herr talman! Mina herrar! Sällan torde en motionär hafva framlagt en så grundlig utredning som den, hvilken har kommit det ärende till del som här föreligger. Det är därigenom, såvidt jag förstår, och såvidt utskottet förstår, ty utskottet har varit enhälligt, till evidens ådagalagdt, att den nu gällande lagen om fosterbarns vård icke fyller sitt ändamål. Och vi böra komma ihåg hvilket viktigt samhällsintresse denna lag afser att tillvarataga. Det gäller så att säga samhällets egna barn, ty dessa små stackare hafva icke föräldrar, som taga vård om dem.

Den siste ärade talaren gjorde gällande, att man icke borde ändra en lag som icke var äldre än sedan 1902, och jag ger honom i viss mån rätt däri. Man bör i regel vara synnerligen försiktig, så att man icke ändrar en lag innan det är nödvändigt, och man behöfver ju erfarenhet om huru lagen verkar.

Talaren åberopade ock, att de myndigheter, som skulle tillämpa ifrågasatt lag, ännu icke kände till den eller sannolikt ännu icke kände till den. Mina herrar, man kan icke finna någon starkare kritik på lagens nuvarande bestämmelser angående de myndigheter som hafva med lagen att göra än att man, fem år sedan den trädtt i kraft, kan säga, att de icke hafva reda på dess innehåll. Utskottet har också ifrågasatt, om man icke borde öfverlämna uppsigten öfver fosterbarnen åt andra myndigheter. Men, mina herrar, jag tror nog den siste ärade talaren gick väl långt i sin misstro till myndigheternas kännedom om lagen, ty så mycket vet jag, att redan 1902 på hösten lagen tillsändes samtliga hälsovårdsnämnder och kommunalnämnder i riket, hvarigenom de utan tvifvel fingo anledning att taga reda på lagens innehåll. Det synes mig därför, som om man skulle kunna utgå ifrån, att myndigheterna hafva, så godt de kunnat och förstätt, tillämpat lagen. Men då visar sig betydelsen af motionärens utredning, som ger vid handen, att tillämpningen icke ledt till något tillfredsställande resultat, utan att de stackars barnen misshandlas fortfarande och vanvårdas på samma sätt som före lagens tillkomst. Anmälningsplikten är icke så effektiv som koncessionstvånget. Vid anmälningsplikt är det så, att hvar och en har rättighet att taga ett barn, men skall anmäla det för myndigheterna, och först i fall myndigheterna få anledning antaga, att barnet vanvårdas, kunna de gripa in. Vid koncessionstvång pröfvas redan på

förhand hvilka som böra få taga emot barn. Då koncessionstvång föreligger, men någon har fosterbarn utan att ha fått tillåtelse, är detta tillräcklig anledning för myndighetens ingripande. Det ligger i sakens natur, att det skall vara mycket större garanti för barnen vid koncessionstvång än vid anmälningsplikt, och erfarenheten har ock visat detta.

*Ifrågasatt
revision af
lagen om
fosterbarns
vård.*
(Forts.)

Sedan har utskottet ifrågasatt åtskilliga förändringar i ifrigt i lagen, som naturligtvis icke afse att vara bindande, utan endast äro uttryck för utskottets egen uppfattning.

Utskottet har icke kunnat finna, att vi äro försvarade med att låta barn, som utan ersättning emottagas, vanvårdas och misshandlas, utan det bör gälla samma stadganden, vare sig barnen emottagas mot eller utan ersättning.

Vidare har utskottet funnit den nuvarande åldersgränsen, 7 år, olämplig. Är barnet öfver 7 år, är den, som har det i sin vård, icke för närvarande underkastad lagen, och dock kunna vi icke öppna en tidning utan att se de mest upprörande fall af vanvård på barn äldre än 7 år. Det går icke an att sätta gränsen så lågt.

Mina herrar, det vore beklagligt om formella betänkligheter skulle hindra det snara realiserandet af den tanke, som ligger till grund för denna lag om fosterbarns vård, och då motionären visat, att den nuvarande lagen alldeles icke fyller sin uppgift, böra vi, fastän den icke är gammal, gå i författning om dess ändring så fort som möjligt.

Jag tror icke, att den siste ärade talarens farhåga, att Kungl. Maj:t skall blifva öfver höfvan ansträngd genom en dylik skrifvelse, är berättigad. Erfarenheten har ju visat, att Kungl. Maj:t med stor glädje upptager hvarje möjlighet att utreda och framlägga för Riksdagen samhällsnyttiga förslag. Det enda klander man hört uttalas är, att denna benägenhet kanske understundom varit alltför stor för att medgifva en verkligt grundlig utredning.

Jag yrkar bifall till utskottets betänkande.

Herr Heüman: Jag ber att på det varmaste få instämma med lagutskottets ärade ordförande. Det har sagts af herr Sjöcrona, att lagen icke varit tillräckligt länge i kraft för att man skall kunna påvisa, hur den verkar. Men i Stockholm hafva vi dock tillräcklig erfarenhet om bristerna i densamma. Samtidigt med att denna lag trädde i kraft den 1 januari 1903 trädde ock i kraft lagen angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn. Jag har under de fem år jag varit ledamot och ordförande i Stockholms barnavårdsnämnd kommit i rikt tillfälle att se huru denna lag verkar, just därigenom att barnavårdsnämnden har åt sig förlänad rättigheten att icke utackordera något barn utan att ålägga koncessionstvång, så att hemmet på det noggrannaste undersökes, innan man släpper dit barnet. Under dessa fem år har barnavårdsnämnden tagit hand om öfver 700 barn från Stockholm, och jag har icke hört någon olägenhet, utan tvärtom mycket stor fördel af att icke anlita ett enda hem utan att detsamma först noga undersökts. Där tillämpas koncessionstvånget med fördel. På samma sätt har långt förut detta koncessionstvång tillämpats på alla barn, som utackorderas genom Stockholms stads

*Ifrågasatt
revision af
lagen om
fosterbarns
vård.*

(Forts.)

fattigvårdsnämnd. Och allmänna barnhuset i Stockholm, som utackorderar barn landet rundt, tager icke något hem för godt utan att detta på det noggrannaste undersökts, och hemmet står sedan fortfarande under inspektion. Nu är det blott i denna lag rörande fosterbarns vård, som regeringen fann sig föranlåten att mot myndigheternas tillstyrkande taga bort koncessionstvånget, och detta har vållat de största olägenheter för många barn. Kommer så därtill, att lagen gör undantag för sådana barn som utackorderas hos farföräldrar och morföräldrar. Däraf kan uppstå den olägenheten, som mött mig flera gånger, då jag kommit in i ett hem; det hände en gång i en jämförelsevis liten stuga, där det bodde 7 personer, däraf 4 barn som egentligen bort vara under fosterbarnslagen och 3 äldre. Då hette det: Det där är min dotterson, det där är mitt barnbarn och det där är mitt barn, och så står man där aldeles hjälplös och rådlös, därför att dessa som hafva barnen säga att de icke stå under fosterbarnslagen, ty de äro anförvandter till barnen.

Vi hafva i Stockholm under dessa år haft tillräcklig erfarenhet huru denna lag verkar genom bristen på koncessionsvång och därigenom att undantag gjorts för barnens släktingar, ävensom därigenom att hälsovårdsnämnden och barnavårdsnämnden stå som skilda myndigheter, då de egentligen borde vara ett för att handhafva båda lagarna, både den angående fosterbarns vård och den angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn. Därför ber jag på det varmaste, att kammaren måtte behjärta lagutskottets motivering och besluta i enlighet med lagutskottets förslag.

Herr Wieselgren: Herr grefve och talman! Det kan icke gärna blifva föremål för två meningar, att ju icke denna lag redan vid sitt utfärdande var behäftad med fel, som nu vitsordas från alla håll. Kan det då vara skäl att, sedan dessa fel blifvit så kraftigt vitsordade, säga, att därför att lagen icke är äldre än sedan 1902 den icke bör ändras? Är det så, som lagutskottet här efter min mening med fog yttrat, att de olägenheter, hvilka i vissa fall skulle kunna befaras af lagens utsträckning, måste anses väl uppvägas »af samhällets mäktiga intresse af barnens bevarande åt samhället», då böra vi väl just med hänsyn till detta mäktiga intresse göra allt för att den skall så snart som möjligt ändras. På denna grund ber jag att få instämna i den siste ärade talarens vädjan, det kammaren måtte godkänna lagutskottets betänkande.

Herr Nyström, Carl: I egenskap af mångårig ledamot af Stockholms stads barnavårdsnämnd kan jag i hvarje punkt understryka och accentuera hvad herr Heuman sagt och hvad som framhållits från olika håll. Det måste ske en ändring så att koncession träder i stället för anmälan. Vår makt ligger i vår rätt att skilja barnen från föräldrarna och skaffa dem uppfostran. Denna rättighet, som är själfva nerven i vår verksamhet måste på allt sätt bibehållas. Jag instämmer med den föregående ärade talaren.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad

utskottet i nu föredragna utlåtande hemställt samt vidare på afslag därå, och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogs ånyo lagutskottets den 21 och 22 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 13, i anledning af väckta motioner om ändring af 1 och 12 §§ i lagen om skydd för varumärken.

Lagutskottet hade till gemensam behandling förehaft två till utskottet hänvisade motioner af i hufvudsak enahanda innehåll, väckta, den ena under n:o 36 inom Första Kammaren, af herr C. O. F. Trapp, och den andra under n:o 140 inom Andra Kammaren, af herr N. Jönsson i Kvarnberga.

I dessa motioner hade hemställts, »att Riksdagen för sin del ville besluta följande förändringar i varumärkeslagen:

att åt § 1 gifves följande lydelse:

Hvar som — — — — — inskränkt.

Den uteslutande rätt, som varumärkesskyddet afser, innefattar allt användande af varumärke å själfva varan eller kärl eller omslag, hvori den förvaras, äfvensom i annonser, reklamer, bruksanvisningar, priskuranter, affärsbref, räkningar eller dylikt;

samt att åt § 12 gifves följande lydelse:

Den, som å varor, hvilka till salu hållas, eller å kärl eller omslag, i hvilka de förvaras, eller i annonser, reklamer, bruksanvisningar, priskuranter, affärsbref, räkningar eller dylikt obehörigen sätter annans namn — — — — — all skada.

På den sakfälldes — — — — — öfver dem.

Förbrytelse, — — — — — målsägande.»

Utskottet hade af anförda skäl hemställt, att förevarande motioner icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Trapp: Herr greve och talman, mina herrar! Jag anhaller att få betyga lagutskottet min tacksamhet, därför att utskottet säger sig ingalunda vilja »förneka, att vissa förfaranden i det af motionärerna angifna hänseende kunna tänkas förekomma, hvilka rätteligen voro att hänföra till intrång i annans rätt till varumärke». Utskottet lämnar således sitt erkännande åt det berättigade i min motions syfte. Emellertid har utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka motionen; men när utskottet motiverar sitt afstyrkande i främsta rummet med en erinran om, att frågan om illojal konkurrens är på grund af Riksdagens skrifvelse den 11 mars 1905 beroende på Kungl. Maj:ts pröfning, så vill det synas, som om detta vore mindre träffande. Jag har i min motion endast påyrkat ett par mindre, genom erfarenheten nödvändiggjorda ändringar i paragraferna 1 och 12 i lagen om skydd för varumärken — ändringar, som åsyfta ett skyddande af

*Ifrågasatta
ändringar i
varumärkes-
lagen till
skydd mot
illojal
konkurrens.*

*Frågasatta
ändringar i
varumärkes-
lagen till
skydd mot
illoyal
konkurrens.
(Forts.)*

inregistrerade varumärken i annonser, prospekt, reklamer och dylikt. Ooh jag hämtar ett mycket starkt stöd för mitt förslag i en skrivelse till Kungl. Maj:t af den 28 november 1905 från den myndighet, som bäst torde vara i stånd att bedöma hithörande frågor. kungl. patent- och registreringsverket. Det heter i denna skrivelse: »Det skydd, som nu genom registreringen vinnes, är inskränkt till varumärke, anbragt å själfva varan eller dess emballage. Häri synes en utsträckning önskvärd, så att i skyddet inbegripes jämväl annonser, prospekt och dylikt.»

Skulle nu så vara, att hvarje förändring eller förbättring, om den än är aldrig så mycket erkänd till sin nödvändighet, skulle anses böra undanskjutas i afvaktan på ett eventuellt lagförslag angående illoyal konkurrens, så komme under tiden helt säkert — och alldeles onödigt — stor skada att tillfogas den lojala konkurrensen, den lojala industrien.

Ett andra skäl för sitt afstyrkande har utskottet sökt däri, att de »sakkunniges förarbeten, enligt hvad utskottet vid anställd efterfrågan erfarit, numera fortskridit därhän, att resultatet däraf inom den närmaste tiden kan komma att öfverlämnas till Kungl. Maj:t och frågan om revision af ifrågavarande lag därefter torde blifva föremål för slutlig pröfning». Jag hoppas, att utskottet denna gång skall blifva mera sannspådt än fjolårets lagutskott, som yttrade sig i ungefär liknande ordalag. Jag hoppas äfven, att framkomsten af min motion skall verka bidragande därtill, men om så icke sker, är jag viss på, att frågan ånyo kommer upp och, såsom jag hoppas, då skall tillvinna sig en saklig behandling hos lagutskottet, ty frågan tål intet uppskof.

Herr grefve och talman! I frågans nuvarande läge anser jag mig icke böra göra något yrkande.

Herr Trygger: Jag ber att få upplysa om de skäl, som bestämt utskottet att afstyrka motionen. De äro tre: 1:o att motionären gifvit lagparagrafen en sådan formulering, att därunder skulle innefattas äfven sådant förfarande, som är berättigadt och bör vara tillåtet; 2:o att därunder skulle komma sådant, som är att hänföra till illoyal konkurrens; och 3:o att under denna formulering komme äfven åtskilliga fall af verkligt missbruk af rätt till varumärke.

Hvad det första beträffar, är det uppenbart, att man icke kan sätta straff för sådant som bör vara tillåtet. Med afseende å den lojala konkurrensen, är frågan därom under utredning, och med afseende slutligen å de ändringar i varumärkeslagen, som kunna ifrågakomma, föreligger redan en utredning, som Kungl. Maj:t snart kommer att pröfva. Det är endast ändring i varumärkeslagen, som motionären önskar, fastän han formulerat sin paragraf för vidsträckt, och han får sannolikt inom kort se resultatet af Kungl. Maj:ts pröfning af frågan i denna del. Skulle emellertid något förslag från Kungl. Maj:t icke inkomma, utan motionären lägger fram en ny motion vid en följande riksdag, vore det lämpligt se till, att motionen finge en noga öfvervägd formulering, som träffade just hvad han ville, men som icke ginge vidare, ty det är omöjligt för lagutskottet att i sådana

här *synnerligen* svåra frågor med den tid och de krafter, som stå utskottet till buds, komma fram med ett förslag, som kan tillfredsställa Riksdagen. Vissa lagfrågor låta sig mycket lätt formuleras, men andra bereda den allra största svårighet, och till dessa senare hör den fråga, som motionären har framlagt till Riksdagens bedömande.

*Ifrågasatta
ändringar i
varumärkes-
lagen till
skydd mot
illoyal
konkurrens.*

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo Första Kammarens tillfälliga utskotts den 21 och 22 innevarande februari bordlagda utlåtande, n:o 2, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om ändring af 3 § i kungl. förordningen mot lotterier m. m. den 6 augusti 1881.

*Ifrågasatt
ändring af
förordningen
mot lotterier.*

Utskottet hade i sitt utlåtande till en början erinrat, att kungl. förordningen angående förbud mot lotterier m. m. den 6 augusti 1881 innehölle bland annat följande:

»1 §. Lotteri om penningar eller penningars värde må ej för allmänheten inrättas eller öppnas; och vare ej heller någon tillåtet att för egen eller annans räkning utbjuda eller afyttra lott eller annat bevis om rätt till delaktighet i dylikt inom eller utom riket anordnad företag eller att kungöra försäljning af sådant bevis. — 2 §. Hvad i 1 § i afseende å lotteri är stadgad gälle ock om annat företag, hvarigenom åt en eller flera af de däruti deltagande erbjudes i penningar eller penningars värde utfäst och efter lottnings eller därmed jämförlig anordning utgående vinst till högre belopp än det, som erbjudes åt envar af deltagarne. — 3 §. Stadgandena i 1 och 2 §§ må icke utgöra hinder för bortlottning af lösören för välgörande ändamål eller af konst saker till svenska konstidkares understöd och uppmuntran.»

I en inom Första Kammaren väckt motion, n:o 10, om ändring i nämnda förordning, hade grefve *Wachtmeister, Axel*, föreslagit, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t låta föranstalta om ändring af 3 § kungl. förordningen mot lotterier m. m. i syfte, som i motionen närmare angifvits.

Utskottet hade på anförda grunder hemställt, att grefve *Axel Wachtmeisters* ifrågavarande motion icke måtte föranleda till någon vidare åtgärd af kammaren.

I afgifven reservation hade grefve *Axel Wachtmeister* hemställt, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, »det täcktes Kungl. Maj:t snarast möjligt låta föranstalta om ändrade bestämmelser i 3 § kungl. förordningen mot lotteri m. m. i syfte att å Konungens befallningshafvande lämnas rätt att enligt de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t kan finna skäligt lämna, meddela tillstånd till bortlottning af lösören äfven för vissa allmännyttiga ändamål».

Grefve *Wachtmeister, Axel*: Säsom jag framhållit i min reservation, har jag icke kunnat gilla motiveringen till utskottets af-

*Ifrågasatt
ändring af
förorordningen
mot lotterier.*
(Forts.)

styrkande utlåtande i förevarande ärende. Det enda skäl utskottet anför för sin hemställan är den omständigheten, att Kungl. Maj:t i december månad förlidet år eventuellt beslutit anställa revision af nu gällande lotteriförordning. Om det här vore fråga om revision af en lag, som sedermera i alla fall skulle underställas Riksdagens pröfning, ställde sig frågan annorlunda. Här är det emellertid fråga om en kungl. förordning, som icke vidare kommer inför Riksdagen. Då torde det väl vara mest praktiskt och minst tidsspillande, att Riksdagen redan nu uttalar antingen att Riksdagen anser att en förändring i af mig föreslaget syfte är behöflig, eller ock att Riksdagen bestämdt uttalar, att en dylik förändring synes Riksdagen vara obehöflig.

Detta förfaringssätt måtte väl vara mer praktiskt, när frågan nu kommit inför Riksdagen, än att Riksdagen nu skulle förhålla sig tyst och låta Kungl. Maj:t sväfa i okunnighet om Riksdagens önskingar i förevarande hänseende för att kanske sedermera, om några år, då en reviderad förordning utfärdats, anse sig böra skriva till Kungl. Maj:t med framläggande af sina önskemål.

Detta hvad utskottets motivering angår. I sak tror jag, att utskottets flertal varit af samma åsikt som jag.

Jag ber nu att få pointera några skäl till, att jag anser den af mig föreslagna förändringen vara så behöflig. När 1881 års nu gällande lotteriförordning utfärdades, spelade de s. k. allmännyttiga rörelserna icke tillnärmelsevis samma roll som nu är fallet. Nu är t. ex. skytterörelsen, nykterhetsrörelsen, idrottsrörelsen, föreläsningrörelsen af helt annan betydelse än förr, och vi kunna icke neka till att alla dessa rörelser verka till stort gagn för vårt land; men kostnaden för dessa rörelsers bedrivande är stor. Staten bidrager delvis, men det räcker icke på långt när, och jag föreställer mig, att de flesta af kammarens herrar ledamöter nog på ett eller annat sätt fått erfarenhet af alla de tillställningar, bazarer, skyttefester, aftenunderhållningar och allt hvad de heta, som vederbörande föreningar finna på för atskaffa medel. Kvinnorna draga också sitt strå till stacken: de för färdiga handarbeten och tigga ihop från handlandena förlagade småsaker, gamla brevkort och dylikt. Alla dessa saker äro emellertid icke kuranta handelsvaror, utan äro tvärtom ganska svåra att omsätta i pengar. Man har då tillgripit en utväg som på samma gång den ger ett mycket godt ekonomiskt resultat vunnit stor popularitet hos allmänheten, nämligen tombolor och små lotterier antingen i form af oförtäckta lotterier, eller ock såsom förtäckta lotterier under en eller annan form.

Hållas då alla dessa smålotterier med Kungl. Maj:ts tillstånd? Ja, en ringa bråkdel af dem, men den stora massan, ja tusentals hållas på ett eller annat sätt utan Kungl. Maj:ts tillstånd. Detta är icke förenligt med god ordning och är i synnerhet olidligt för de Konungens befallningshafvande, som följa den kungl. förordningen.

Men säger man, det tillkommer väl ordningsmakten att hålla på att lag och förordning efterleivas. Ja, det gör det visst, men dels är det lättare sagdt än gjordt att öfvervaka detta, dels är det nog så, att gällande förordning, om den också icke framtingar, dock framlockar öfverträdelser.

Hur vill då utskottet afhjälpa detta onda? Jo, säger utskottet, då således nu förestår en allsidig utredning af frågan, hurvida gäl-
 lande bestämmelser för lotterier böra underkastas revision, och det
 lärers kunna förväntas, att vid denna utredning äfven de synpunkter,
 motionären framhållit, varda beaktade, finner utskottet det icke vara
 behöfligt, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t gör uttalanden i
 någon som helst riktning.

*Ifrågasatt
ändring af
föreskrifningen
mot lotterier.*
(Forts.)

Finns det likväl alls någon anledning för Kungl. Maj:t att taga sådan hänsyn? Nej, det finns icke någon sådan anledning på grund af hvad som förekommit vid denna riksdag. Kungl. Maj:t inhämtar, att en motion aflämnats, inhämtar vidare, att denna motion remitterats till ett tillfälligt utskott, att detta utskott afstyrkt motionen på grund af att eventuell utredning förestår, och inhämtar, att Första Kammaren — om kammaren godkänner utskottets förslag — på sin högsta höjd ställer sig fullkomligt likgiltig. Till Andra Kammaren kommer frågan aldrig.

Detta är just icke synnerligen kraftigt drifvande skäl för Kungl. Maj:t att taga sig an saken. Kungl. Maj:t kan nog genom sina sakkunniga inhämta åtskilliga myndigheters åsikt i frågan, men om Riksdagens åsikt såsom sådan sväfvar Kungl. Maj:t i fullkomlig ovisshet.

Jag ber att på förhand få bemöta några invändningar, som i utskottet gjorts mot min motion och som jag därför antar möjligen komma att anföras i kammaren. Man har sagt, att det åtskilliga gånger i denna kammare påpekats olämpligheten af att alltför mycket besvara Kungl. Maj:t med skrivelser. Jag föreställer mig dock, att detta gäller sådana skrivelser, som afse ett mera sväfvende, svårupphinneligt mål utan att någon lösning därvidlag antydts. Däremot kan väl en dylik invändning icke gälla en sådan skrifvelse, som här är föreslagen, hvilken afser att afhjälpa ett enligt mitt förmenande ganska svårt akut missförhållande, som skulle kunna hjälpas endast genom ett penndrag af Kungl. Maj:t.

Vidare har man gjort den invändningen, att det skulle kunna tänkas, att Konungens befallningshafvande i vissa fall skulle kunna räkna socialismen bland de allmännyttiga rörelserna. Det låter nog högst otänkbart, men den faran är ju för öfrigt afvärjd därigenom, att jag i min reservation före »allmännyttiga ändamål» inskjutit ordet »vissa».

Ytterligare har det framhållits, hurusom centralstyrelsen för rikets skytteförbund, dit ansökan från skytteföreningarna om tillstånd att ordna lotteri från Kungl. Maj:t remitteras, förmenar, att det vore lämpligt, att kontrollen låge kvar hos Kungl. Maj:t, därför att enligt centralstyrelsens åsikt lotterier för dessa föreningar borde tillståndas endast när det vore fråga om inköp af nya gevär. Det är ju en smaksak, om man anser det vara lämpligt eller icke att göra denna restriktion. För min del anser jag, att den endast borde gälla de större lotterierna. Inkomsten af smålotterier torde väl behövas för skytteföreningar för inköp af ammunition. Men detta är ju i alla fall en bisak och kan af Kungl. Maj:t regleras genom närmare bestämmelser. Hufvudsaken är, att den pröfvande och bestämmande

*Ifrågasatt
ändring af
förordningen
mot lotterier.
(Forts.)*

myndigheten, när det angår smålotterier, flyttas närmare allmänheten, detta både för allmänhetens egen skull och för ordningens skull.

Herr grefve och talman, jag anhåller att få yrka bifall till den af mig vid förevarande utlåtande fogade reservation.

Herr Pettersson, August: Såsom kammaren behagade finna, har utskottet vid det förhållande att Kungl. Maj:ts regering tagit frågan i sin hand, icke ansett sig böra ingå i någon saklig pröfning af densamma. Men icke nog härmed, utskottet har icke heller velat gifva sitt förord åt den ändring, som motionären ifrågasatt i Konungens befallningshafvandes rätt att gifva tillstånd till anordnande af vissa lotterier.

Om motionären nu klagat öfver, att de bestämmelser, som gälla i Kungl. Maj:ts nådiga förordning af år 1881 angående lotterier, gifva anledning till olika tolkningar och olika praxis hos Konungens befallningshafvande, hur skulle väl förhållandet då blifva, om gränserna skulle utflyttas, så att tillståndet kunde komma att omfatta icke blott välgörande ändamål och bortlottning af konst saker, utan äfven vissa allmännyttiga ändamål. Hvad den ene befallningshafvande skulle anse för allmännyttigt kunde den andra kanhända anse vara allmänskadligt, eller åtminstone endast gagnande speciella intressen — och så skulle tolkningarnas antal växa och missnöjet växa. Icke heller tror jag, att saken blir hjälpt genom att införa skillnad mellan större och mindre lotterier, i det att man satte ett visst maximum för lotternas sammanlagda försäljningssumma eller en viss proportion mellan denna summa och varornas värde. Ty hvar går gränsen och hur skall allt detta kontrolleras? Vill man en ändring i denna riktning, tror jag, att det icke finns någon annan utväg än att begagna enumerationsmetoden eller räkna upp för hvilka ändamål dessa lotterier skulle få förekomma. Måhända finner Kungl. Maj:t i detta afseende någon utväg. Väl vet jag, att 1881 års förordning är af administrativ natur, men det förefaller mig som om denna fråga angående lotterier, i synnerhet om den får den utsträckning åtskilliga motionärer i Andra Kammaren önska, har den innebörd, att bestämmelserna därom böra affattas i en af Konung och Riksdag gemensamt stiftad lag.

Herr grefve och talman, jag har icke något annat yrkande att göra än om bifall till utskottets hemställan.

Herr von Stapelmohr: I den föreliggande motionen hemställes om sådan ändring af § 3 i gällande lotteriförordning, att Konungens befallningshafvande måtte tillerkännas rätt att medgifva bortlottning af lösören äfven för allmännyttiga ändamål, när i lotteriet summan af lotternas försäljningspris icke öfverstiger 1,000 kronor och vinsternas sammanlagda värde ungefärligen motsvarar minst halfva summan af lotternas försäljningspris.

Såsom den förste talaren erinrade, är nu gällande lotteriförordning utfärdad den 6 augusti 1881. Under den långa tid af snart 27 år, som förflutit sedan förordningen tillkom, har otvifvelaktigt, såsom samme talare påpekade, mycket ändrats i vårt land. Det har uppstått en del sociala frågor, hvilka föras fram med kraft för att icke säga stor energi, och äfven i många andra afseenden hafva förhållandena

omgestaltats. Denna lifliga rörelse har gjort goda insatser i vårt lands utveckling och gjort sig förtjänt af uppmuntran och erkännande, men den har också medfört, att en del författningar icke numera låta sig väl anpassas till det som är, eller till det hvartill man sträfvar, utan förete en mängd brister, hvilka tarfva ett afhjälpande, om författningarna skola kunna på ett lätt och verksamt sätt ordna och främja den nya rörelsen. Så är ock förhållandet med lotteriförordningen såväl i hvad den går ut på att förhindra lotterier, som ock i hvad den afser understödjande med smärre lotterier af en del goda syften.

*Ifrågasatt
ändring af
förordningen
mot lotterier.
(Forts.)*

Nu har ju också Kungl. Maj:t fäst uppmärksamheten vid detta förhållande och den 31 december 1907 bemyndigat statsrådet och chefen för civildepartementet att tillkalla sakkunniga med uppdrag att så allsidigt som möjligt utreda frågan, huruvida för reglerandet af lotterier den nu gällande lagstiftningen borde underkastas revision, samt om ytterligare åtgärder borde vidtagas till förhindrande af utländska lottsedlars spridande i riket.

Det lär väl icke vara något tvifvel underkastadt, att vid den utredning, som sålunda nu förestår, äfven kommer att undersökas huruvida tillstånd till hållande af lotteri må kunna vinnas på annat sätt än nu, eller om nya former därför böra föreskrifvas. Då har ju motionären också vunnit hvad han velat ernå, och det finns enligt mitt förmenande icke något verkligt talande skäl för att nu så att säga gå den blifvande utredningen i förväg och aflåta skrifvelse till Kungl. Maj:t med framhållande af de riktningar, i hvilka Riksdagen anser, att utredningen bör gå. Det kan ju vara möjligt, att icke någon egentlig skada kommer att följa af en dylik skrifvelses aflåtande, men enligt min uppfattning kan likväl en sådan skrifvelse komma ganska olägligt för regeringen. Om utredningen nämligen gifver vid handen, att lotteriförordningen bör omläggas helt och hållet, kan skrifvelsen, så vidt den skall följas af Kungl. Maj:t, stå hindrande i vägen för en sådan omläggning; och följes den icke, utan Kungl. Maj:t förklarar, att den icke förtjänar afseende, har Riksdagen ej vunnit något, men fått veta, att Riksdagen kommit med en förhastad skrifvelse, hvilket väl icke kan blifva särdeles angenämt.

Det är i hufvudsak dessa skäl, som varit bestämmande för utskottet, då det icke velat tillstyrka motionen, utan tvärtom hemställt, att den icke måtte föranleda till någon vidare åtgärd af kammaren.

Med detta utskottets beslut har motionären icke varit nöjd, utan har uttalat såsom sin åsikt, att det skulle vara synnerligen lämpligt för Kungl. Maj:t att vid den blifvande utredningen få till ledning ett uttalande af Riksdagen rörande den riktning, i hvilken Riksdagen önskar, att utredningen skall föras. Därför har motionären i sin reservation föreslagit en skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran, »det täcktes Kungl. Maj:t snarast möjligt låta föranstalta om ändrade bestämmelser i 3 § kungl. förordningen mot lotterier m. m. i syfte att åt Konungens befallningshafvande lämnas rätt att enligt de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t kan finna skäligt lämna, meddela tillstånd till bortlottning af lösören äfven för vissa allmännyttiga ändamål».

Såsom herrarne finna, har motionären här låtit den värdebegränsning, han uppdragit i motionen, bortfalla. Därigenom har han enligt

*Ifrågasatt
ändring af
förordningen
mot lotterier.*
(Forts.)

mitt förmenande gifvit reservationen en betydligt större utsträckning än hvad motionen angifver. Huruvida detta kan vara i formellt afseende riktigt, lämnar jag därhän; jag skall i alla fall icke vidare orda därom. Däremot vill jag yttra något rörande realiteten af reservationen. För min enskilda del kan jag säga, att jag i ganska mycket hyser sympatier för motionärens förslag, så vidt det afser att rätt till smärre lotterier för understödjande af goda och samhällsnyttiga ändamål må kunna vinnas med mindre besvär, kostnader och tidsutdräkt än nu. För mig synes det emellertid oundgängligt, att man därvid tager steget med stor varsamhet och icke utvidgar Konungens befallningshafvandes befogenhet med mindre bestämda gränslinjer därför uppdragas. Sker icke detta, utan Konungens befallningshafvandes maktsfär får en tänjbar gräns, så komma det missnöje och de missförhållanden, hvilka enligt motionärens uppgift hafva uppstått under nuvarande lagstiftning, att tilltaga i hög grad, och den sista villan blir värre än den första. En vid och sväfvande gräns skall säkerligen utsetta Konungens befallningshafvande för en så stark ström af ansökningar om lotterier, att Konungens befallningshafvande skall få svårt att hämma densamma, om Konungens befallningshafvande så skulle önska.

Härtill kommer frågan om kontroll. Under en uppsjö af smålotterier, som kommer att sprida sig, skall Konungens befallningshafvande få mycket svårt att öfvervaka såväl lotterihandlingens behöriga utförande, som det sätt, hvarpå de insamlade medlen användas. Det kan då lätt inträffa, att medel, som samlats under allmännyttighetens eller välgörenhetens täckmantel, dragas till andra ändamål, som äro därför främmande, ja, kanske rent af till understödjande af samhällsfientlig agitation. Detta synes böra mana till försiktighet, så att Riksdagen icke nu gör uttalanden, som inför en blifvande utredning möjligen skola visa sig icke vara hållbara.

Af dessa skäl har jag icke kunnat biträda motionen, och icke heller kan jag instämma i reservationen. Jag tillåter mig därför, herr talman, yrka, att kammaren ville med afslag å motionärens förslag bifalla utskottets hemställan.

Grefve Douglas: Endast ett par ord, herr talman, för att gifva uttryck åt min personliga uppfattning att 1881 års lotteriförordning alltmer visat sig vara mycket svår att tillämpa och gifvit anledning till missnöje, vare sig man tillämpar den strängt eller mer liberalt.

Motionären, som här framlagt alla de skäl, hvilka tala till förmån för hans uppfattning, har nog rätt däri, att begreppet välgörenhet liksom äfven begreppen konstverk och konstidkare äro nästan omöjliga att riktigt fastslå, så att förordningen skall kunna tillämpas enligt någorlunda samma regler i de olika länen. Denna olika tillämpning vållar naturligtvis åtskilligt missnöje. I ett län hör folk att tillåtelse gifvits att hålla lotteri för något uppgifvet ändamål, under det att ansökan för samma ändamål afslagits i ett annat län. Sådant har händt mångfaldiga gånger, hvadan det är otvifvelaktigt, att en ändring i detta afseende är önskvärd och af behovet påkallad.

Nu förhåller det sig å andra sidan så, att en revision af lotteri-förordningen är ifrågasatt, och om jag icke är illa underrättad, har herr statsrådet och chefen för civildepartementet sin uppmärksamhet fäst vid nu omnämnda förhållanden. Jag har emellertid velat begagna detta tillfälle för att gifva uttryck åt min önskan — och jag är öfvertygad om att den delas af de allra flesta landshöfdingar — att med afseende å tillämpningen af 3 § af ifrågavarande förordning det må lämnas landshöfdingarna litet större frihet, något större latitud vid bedömandet af de allmännyttiga och behjärtansvärda ändamål till hvilkas förmån här omhandlade *mindre* lotterier må kunna anordnas.

*Ifrågasatt
ändring af
förordningen
mot lotterier.
(Forts.)*

Jag tror, att man kan hysa det förtroende till landshöfdingarna, att de förmå bedöma hvad som bör menas med allmännyttigt och behjärtansvärdt ändamål, då det är fråga om sådana ändamål, som icke direkt beröra fattigvård och icke direkt afse konstnärliga företag, men dock äro värda att understödjas i form af en liten oskyldig tombola vid någon fäst, hvarvid här ifrågavarande föreningar, nykterhetsföreningar, skytteföreningar o. s. v., vilja förbättra sina inkomster.

Herr talman, jag har intet yrkande.

Friherre De Geer: Jag ber för min del endast att få instämma med motionären i att det behöfver göras någon ändring i hithörande bestämmelser, och detta, tror jag, därför att de nuvarande bestämmelserna icke hafva något stöd i folkets rättsuppfattning. Man kan nämligen icke få folk att förstå, att det skall vara något mer oriktigt eller omoraliskt att hafva en liten tombola vid t. ex. en skyttefest än att ställa till ett lotteri för att understödja eller uppmuntra en konstnär, som det heter. Jag vill icke inlåta mig på sättet huru dessa bestämmelser skola ändras, men jag tror, att de dels behöfva ändras, dels att någonting behöfver göras för att förekomma den olika praxis, som nu tillämpas vid olika länsstyrelser.

Vare sig kammaren vill besluta aflåtandet af en skrifvelse i ärendet eller icke, hoppas jag, att denna fråga måtte tagas i öfvervägande af regeringen. För min del skulle jag därvid önska, att en eventuell förändring må gå ungefär i den riktning som motionären föreslagit.

Herr von Oelreich: För att fatta mig kort kan jag anhålla att endast få instämma med de senaste två ärade talarne liksom med motionären.

Af egen erfarenhet vet jag mer än väl, hvilka svårigheter Konungens befallningshafvande hafva att tolka den nu gällande förordningen om lotterier. Att denna förordning tolkas på olika sätt hos olika Konungens befallningshafvande, därom äger jag också kännedom. Jag föreställer mig, att ett uttalande här i kammaren skall kunna vara vägledande för Kungl. Maj:t, då denna förordning en gång kommer att underkastas omarbetning. Att en förändring är väl behöflig anhåller jag också att få betona.

Herr talman, jag har icke något särskildt yrkande att göra, men jag har i alla fall velat uttala hvad jag af erfarenhet känner i detta ärende.

*Ifrågasatt
ändring af
föroräningen
mot lotterier.
(Forts.)*

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på förevarande utlåtande yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den af grefve *Wachtmeister*, *Axel*, vid utlåtandet afgifna reservation.

Sedermera gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

På framställning af herr talmannen beslöt kammaren att uppskjuta behandlingen af det återstående ärendet på föredragningslistan till ett annat sammanträde.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet de vid början af detta sammanträde aflämnade kungl. propositionerna.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Åkerberg* under 10 dagar från den 28 i denna månad.

Justerades nio protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 4,07 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Fredagen den 28 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Herr *Lindgren* anmälde, att han ankommit till Riksdagen.

Justerades protokollet för den 21 i denna månad.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 137, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 6, i anledning af väckt motion, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående den nomadiserande lappbefolkningens vidmakthållande m. m., beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 1.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 136, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 5, med anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning och beskrifning öfver enskilda och kommuner tillhöriga, mera betydande vattenfall i landet, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 2.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser:

n:o 19 till fullmäktige i riksgäldskontoret i anledning af verkställd granskning af riksgäldskontorets förvaltning;

n:o 20, till Konungen i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående beredande af lånemedel för år 1908 för fortsatt utveckling af statens telefonväsende; samt

n:o 21, till fullmäktige i riksgäldskontoret angående beredande af lånemedel för år 1908 för fortsatt utveckling af statens telefonväsende.

Föredrogs och lades till handlingarna statsutskottets nästlidne dag bordlagda memorial, n:o 32, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut

i anledning af väckt motion om anslag till rättegångsbiträden åt genom olycksfall i arbete skadade arbetare.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran bankoutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 3, äfvensom lagutskottets samma dag bordlagda utlåtande n:o 19.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 3, skulle sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,45 e. m.

In fidem
A. v. *Krusenstjerna.*
